

DIPLOMADOLGOZAT

Pintye Zsófia

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

**Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti
Intézet**

Tájépítészet és kertművészet mesterképzési szak

**A PILISBOROSJENŐI RINGATÓVÖLGY
VIDÉKFEJLESZTÉSI ÉS LOVASTURISZTIKAI
SZEMPONTÚ TÁJÉPÍTÉSZETI VIZSGÁLATA ÉS
TERVEZÉSE**

Belső konzulens:	Gergely Antal mesteroktató
Belső konzulens intézete/tanszéke:	Kert- és Szabadtértervezési tanszék
Külső konzulens:	-
Készítette:	Pintye Zsófia

Budapest

2023

Tartalomjegyzék:

1. BEVEZETÉS.....	2
1.1. Témaválasztás indoklása.....	2
1.2. Célkitűzés.....	3
1.3. Módszertan bemutatása.....	3
2. ALAPFOGALMAK.....	4
3. A TERVEZÉSI TERÜLET BEMUTATÁSA.....	4
3.1. A tervezési terület lehatárolása.....	4
3.2. A tervezési terület természeti és domborzati adottságainak bemutatása.....	4
3.3. A tervezési területen található természetvédelmi szintek bemutatása.....	5
3.4. A tervezési területre vonatkozó országos szabályozások.....	6
3.5. A tervezési területre vonatkozó helyi szabályozások.....	9
3.6. A tervezési területre készült hatástanulmány bemutatása.....	10
4. A TERVEZÉSI TERÜLET VIZSGÁLATA.....	11
4.1. Terepi bejárás tapasztalatai, jelenlegi állapot és funkcióséma bemutatása.....	11
4.2. A tervezési területen tapasztalt konfliktusok.....	13
4.3. A tervezési terület növényborítottságának elemzése.....	14
4.4. A tervezési terület értékeinek vizsgálata.....	16
4.5. A területen húzódó utak hierarchiája.....	17
4.6. Hivatalos jelzéssel ellátott túrautak.....	18
4.7. A tervezési terület településén található turisztikai látványosságok.....	19
4.8. A tervezési terület kapcsolata a településsel és a helyi közösséggel, Pilisborosjenő vezetőségének viszonyulása a Ringatóvölgy projekthez.....	20
5. A PROGRAMTERV.....	21
5.1. A terv indoklása, a vizualizált programok felsorolása.....	21
5.2. A tervre ható jó példa bemutatása - Farkaskút-völgy.....	22
5.3. A tervezés főbb szempontja és irányelvei.....	24
5.4. A terv szöveges leírása.....	25
5.5. A növényborítottság alakulása és alakítása.....	28
6. ÖSSZEFOGLALÁS.....	32
7 KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	32
8. IRODALOMJEGYZÉK.....	33
9. INTERNETES FORRÁS.....	34
10. MELLÉKLETEK.....	35

1. BEVEZETÉS

1.1 Témaválasztás indoklása

Diplomamunkámat a pilisborosjenői Ringatóvölgy vidékfejlesztési és lovasturisztikai szempontú tájépítészeti vizsgálatából és tervezéséből készítem.

A téma több szempontból is közel áll hozzám. Helyi lakosként érdekem a lakókörnyezetem fejlesztése és természeti értékeinek megőrzése, a közösség tudatának formálása. Pilisborosjenő remek domborzati adottságokkal rendelkezik, gazdag flóra és fauna világa van. A helyi lakosoknak rengeteg élményük kötődik a Ringatóvölgyhöz, de az idelátogató turisták is minden alkalommal újabb és újabb emlékekkel gazdagodnak. Ennek alapján úgy gondolom, hogy települési értékvédelemi szempontból is jelentős

1. ábra: az Egri csillagok című 1968-as film forgatásán készült archív fotó háttérben a Ringatóvölgygel
Forrás: INT-01

szerepet tölt be a völgy. (1. ábra) Azonban számtalan turisztikai és vidékfejlesztési lehetőségét nem használja ki a falu, dolgozatomban erre szeretnék rávilágítani a Ringatóvölgy példáján.

Évek óta tartok lovakat, ezáltal tisztában vagyok az állatok szükségleteivel, a különböző tartástechnológiákkal illetve szellemiségekkel, amik meghatározzák az emberek lovakhoz való viszonyulását. Állattartóként legnagyobb értéknek az állatok által bejárható szabad területeket és a gazdagon termő legelőket tartom, amilyen a Ringatóvölgy is, ezért nemcsak lovak hanem más haszonállat tartására is ideális területnek találom.

Tájépítésztként izgalmas kihívás számomra, hogy egy ember által a történelem során sosem lakott területre tervezek, beépítés szempontjából gyakorlatilag üres vásznam van. Nagy feladat a természet és az emberi jelenlét közötti egyensúly megtalálása, hiszen ennek a területnek fő értékét az érintetlen természet mivolta adja. Ezen felül kihívást jelent az is, hogy az épített elemeket hogyan illesszem a meredek domborzati viszonyokra.

Budapest közvetlen vonzáskörzetében nem található olyan szálláshely, ami segítene az odalátogatóknak lelassítani a rohanó hétköznapiakban, teret enged a természethez való kapcsolódásnak és bepillantást nyújt a nomád állattartás világába, mindezt egy helyszínen megvalósítva. Meglátásom szerint a Ringatóvölgy ezekkel a tulajdonságokkal egy hiánypótló eleme lehet a főváros környéki vendégfogadó helyek listájának.

1.2 Célkitűzés

Céлом egy olyan vidéki szállás programtervének az elkészítése, ami segít az idelátogatónak kapcsolódni a természethez, az állatokhoz, bepillantást enged a vidéki élet szépségeibe, kirángat a hétköznapiokból, segít lelassítani és megélni a pillanatot.

Vendégfogadói rendeltetése mellett állattartó területként is szolgál, kifejezetten természetközeli tartásmóddal. Az alkalmazott anyagok kiválasztása során elsődleges szempont a környezettudatosság, így természetes, minőségi és időtálló anyagokkal szeretnék dolgozni.

Elképzelésem szerint a létesítmény önfenntartóan képes működni köszönhetően az állattartásnak és a növénytermesztésnek.

A vendéglátói és állattartói szerepe mellett a völgy feladata a helyi közösség formálása. Alkalmas oktatásra, szemléletformálásra, kapcsolatépítésre a gyümölcsös kert által, ezen felül rendezvényhelyszínként és táborhelyként is szolgál.

Dolgozatom feladata, hogy megmutassa mennyi lehetőség rejlik a völgyben.

Szlogen: *Természet, béke, kikapcsolódás – Ringatóvölgy* (2. ábra)

2. ábra: logó

Forrás: saját rajz

1.3 Módszertan bemutatása

A területről beszereztem minden térképes forrást, majd kimentem helyszínelni. A területet több körben, különböző évszakokban jártam be, így az állandó elemei és jellemvonásai mellett megismertem a változatos megjelenését és megtapasztalhattam a különböző hangulatot és energiát, amit magából áraszt. Azt hiszem kijelenthetem, hogy megtaláltam a hely szellemét.

Kutató munkát végeztem, ahol vizsgáltam a terület történeti háttérét, a természeti és környezeti adottságait és védettségi szintjeit, a település életében betöltött szerepét, a jelenlegi felhasználását.

Vizsgáltam a területhasználat intenzitását, az emberi jelenlétet, a itt élő állat és növényvilágot, a jelenlévő konfliktusokat.

Egyeztettem a tulajdonossal az elképzeléseiről és megpróbáltuk összefésülni az én ötleteimmel. A megfogalmazódott gondolatokhoz kerestem előképeket, tervezett és megvalósult jó példákat.

Elkészítettem a tervezett funkciósémát, a programtervet. Készítettem látványterveket és metszeteket is. Igyekeztem minden konfliktusra reagálni és megalkotni egy modern, élhető, környezettudatos, a természetet csak a legszükségesebb mértékben bolygató tervet.

2. ALAPFOGALMAK

Paddock paradise: ló tartástechnológiai rendszere. Célja a ló természetközeli tartása mesterséges körülmények között. A ló fizikai és mentális igényeire optimalizált, a vándorló-legelő életmódra épülő legeltetés. Alapja, hogy a legelőterületet ösvényekre azaz vándorlási útvonalakra osztja fel, aminek a domborzata és talaja változatos összetételű, akár csak a vadonban ezzel is elősegítve a ló természetes biomechanikai folyamatait. (J. Jackson 2006)

3. A TERVEZÉSI TERÜLET BEMUTATÁSA

3.1. A tervezési terület lehatárolása

A tervezési területem Pest vármegyében található, a pilisvörösvári járásban, Pilisborosjenő községben, a község nyugati külterületi részén. (1. melléklet)

A terület két részegységből áll, melyeknek kiterjedése összesen megközelíti a 24 hektárt. Építési övezet tekintetében a területek Má-1 és Má-2, azaz tájképvédelmi mezőgazdasági területek közé tartoznak illetve Ev, tehát védelmi erdő kategóriába. (2. melléklet) (INT-02) (I. poszter)

3.2. A tervezési terület természeti és domborzati adottságainak bemutatása

A tervezési terület a Pilisi-hegység kistáj része, a Dunántúli-középhegység tagja. A Ringatóvölgy tengerszint feletti magassága 265 és 220 méter között van, a terület völgyi szituációban helyezkedik el. (3. melléklet)

Felszínépítő kőzete jellemzően triász dolomit és mészkő, éghajlata mérsékelten meleg – mérsékelten száraz. A napsütéses órák száma egy évben megközelítőleg 1920 óra, az évi átlagos középhőmérséklet 9,0-9,5 celsiusfok között alakul. A csapadék éves átlagmennyisége 600 mm, az uralkodó szélirány ÉNy-i.

Fő erdőalkotó növényzet a cseres-kocsánytalan tölgyes, ezen felül jelen van még a száraz gyepek társulása is. Talaja rendzina, agyagbemosódásos barna erdőtalaj és barnaföld. (4. melléklet)

A területen jelen lévő élőhelytípusok: Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik; Szubpannon sztyeppék; Pannon cseres-tölgyes. (Dövényi Z. 2010) (II. poszter)

3.3 A tervezési területen található természetvédelmi szintek bemutatása

A Ringatóvölgy gazdag flóra és fauna világának köszönhetően több országos jelentőségű természetvédelmi szintet tudhat magáénak.

A terület két részből áll, amelyeknek az eddigi felhasználása jelentősen különbözött. Ugyan mind a két terület övezeti besorolását tekintve tájképvédelmi mezőgazdasági terület, azonban csak a kisebb, Má-2 besorolású volt művelve, a másik érintetlen, sose volt beszántva. Ebből kifolyóan az Má-1 besorolású, nagyobb területen van csak védettség. (2. melléklet)

A területen megtalálható védettségi szintek:

- Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett terület – Duna-Ipoly Nemzeti Park (5. melléklet)
- Natura 2000 terület (6. melléklet)
- Országos Ökológiai Hálózat (7. melléklet)
- UNESCO bioszféra rezervátum (8. melléklet) (I. poszter)

A területen jelenleg is zajlik cserjeirtás és legeltetés a természetvédelmi előírásokat betartva.

A Duna-Ipoly Nemzeti Park az alábbi feltételek mellett engedélyezi a munkálatokat:

- Cserjeirtást szeptember 1 és február 28 között, a vegetációs időszak előtt lehet végezni napkeltétől napnyugtáig.
 - A gyepekben őshonos 30 cm-es törzsátmérőnél nagyobb fákat és vadgyümölcsfákat meg kell őrizni.
 - Az invazív fajokkal szemben védekezni kell.
 - A gyeptípushoz igazodó legeltetés és kaszálás engedélyezett.
 - Legeltetés április 24 és október 31 között lehetséges szakaszolva.
 - A legeltetés során az összes állatszám nem haladhatja meg a 0,5 állategység/ha méretet, ló esetében 0,2 állategység/ha a megengedett.
 - Határjelek csak természetes anyagokból készülhetnek.
 - A kaszálást végző traktor sebessége maximum 1-15 km/h lehet.
- (Pest Megyei Kormányhivatal határozata 2022)

3.4 A tervezési területre vonatkozó országos szabályozások

253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről

Mezőgazdasági terület

„29. § * (1) * A mezőgazdasági területek a termőföld mennyiségi és minőségi védelmét, a mezőgazdasági termelés, a növénytermesztés, az állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás és terménytárolás igényeit egységesen szolgáló területek. A mezőgazdasági területen a növénytermesztés, az állattartás, az állattenyésztés és a halgazdálkodás, továbbá az ezekkel kapcsolatos termék feldolgozására, tárolására és árusítására szolgáló épületek helyezhetők el.” (INT-04)

„(2) * A mezőgazdasági területeken elhelyezhető épület az (1) bekezdésben foglaltakon kívül:

a) mezőgazdasággal összefüggő lakó- vagy szállásjellegű,

b) hitéleti

rendeltetést is tartalmazhat.” (INT-04)

„(2d) * A tájgazdálkodási mezőgazdasági terület alapvetően természetközeli használatot folytató telkekből áll, amely jellemzően nádas, gyep (rét, legelő), I. és II. osztályú borszőlő termőhelyi kataszterhez vagy ökológiai hálózat magterületéhez tartozó kert, szőlő, gyümölcsös művelési ágban nyilvántartott területekből, a védett és Natura 2000 területbe sorolt szántóterületekből, a vízgazdálkodási célú mezőgazdasági területekből, valamint a vízbázis külső védőterületébe sorolt területekből áll. Az övezetben a helyi építési szabályzat kizárhatja az épület elhelyezését.” (INT-04)

„(3) A mezőgazdasági területen

3. * az 1500 m²-t meghaladó területű telken építmény legfeljebb 10%-os beépítettséggel helyezhető el.” (INT-04)

„(4) * A mezőgazdasági területen lakóépület szőlő, gyümölcsös és kert művelési ág esetén 3000 m², egyéb művelési ág esetén 6000 m² telekterület felett helyezhető el úgy, hogy az a megengedett 10%-os beépíttség felét nem haladhatja meg.” (INT-04)

„(5) * A mezőgazdasági területen több önálló telekből mezőgazdasági birtoktest alakítható ki. A birtoktest esetében a 10%-os beépíthetőség a birtoktesthez tartozó összes telek területe után számítva csak az egyik telken is kihasználható (birtokközpont), ha a telek területe legalább a 10 000 m²-t eléri, és a beépítés a szomszédos telkek rendeltetésszerű használatára nincs korlátozó hatással, vagy azt nem veszélyezteti. Ebben az esetben a birtokközpont beépítettségének meghatározásakor beszámításra került telkeken épületet elhelyezni nem lehet. A birtokközpont telkén a beépítettség a 45%-ot nem haladhatja meg.” (INT-04)

„(6) * A birtokközpont telkén az (1) és a (4) bekezdésben foglaltakon túl a mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó szállás jellegű épület, vendéglátó épület elhelyezhető.” (INT-04)

„(7) Indokolt esetben a birtokközpontoz tartozó más telken kiegészítő központ alakítható ki, ha a központ beépítettsége a központhoz tartozó összes telek területe után számított beépíthetőségi mértéket nem éri el. Ilyen esetben a telephely beépítettsége a bejegyzett korlátozás szerinti beépíthetőségi mértéket nem haladhatja meg.” (INT-04)

A telek beépítésének feltételei

„33. § * (1) Épület csak olyan telken vagy építési telken helyezhető el,

a) amelynek megközelíthetősége - beépítésre nem szánt területen a honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célú épület elhelyezésére szolgáló telek kivételével - gépjárművel közterületről vagy magánútról közvetlenül biztosított,

b) ahol a rendeltetésszerű használatához szükséges villamos energia, ivóvíz, technológiai víz biztosított,

c) ahol a keletkező szennyvíz és a csapadékvíz elvezetése vagy ártalommentes elhelyezése biztosított,

d) ahol a használat során keletkező hulladék elszállításának, ártalommentes elhelyezésének vagy házilagos komposztálásának a lehetősége biztosított, valamint

e) amelyhez a gépjárművek elhelyezése a 42. §-ban előírtak szerint biztosítható.”

„(2) Az (1) bekezdés b)-d) pontjában előírtak a környezettudatos energiagazdálkodás eszközeivel közüzemi szolgáltatással vagy egyedi módon teljesíthetők az övezetre előírt teljes közművesítettség esetében is.” (INT-04)

Terepkialakítás

„45. § (1) * Az építmények megvalósítása során a telek természetes terepfelületét és az értékes növényállományt megváltoztatni nem szabad, kivéve, ha az a rendeltetésszerű építmény-, illetve telekhasználat műszaki követelményeinek (megközelítés, csapadékvíz-elvezetés stb.) biztosítása érdekében szükséges. A telek természetes terepfelületét az építési helyen kívül tereprendezéssel megváltoztatni a helyi építési szabályzat előírása szerint lehet. Amelynek hiányában a terepszint a közvetlenül szomszédos telkek terepszintjéhez képest nem térhet el.” (INT-04)

Vizellátás

„46. § (1) Ha az építmény rendeltetésszerű használatához ivóvíz szükséges és nincs közműves vízszolgáltatás, az ivóvízellátás szempontjából figyelembe vehető az is, ha a telken ivóvíz minőségű vizet szolgáltató kút van vagy a telektől gyalogúton mérve legfeljebb 150 m-es távolságon belül, egyéb módon biztosított.” (INT-04)

Szennyvíz- és csapadékvíz-elvezetés

„47. § (3) * Amennyiben nincs közműves szennyvízelvezetés, úgy abban az esetben hatóságilag engedélyezett, korszerű és szakszerű közműpótló berendezést kell alkalmazni a szennyvíz ártalmatlanítására.” (INT-04)

„(4) A zárt szennyvíztárolás (szivárgásmentes kialakítással, rendszeres ürítéssel, ellenőrzött elszállítással) csak végső megoldásként alkalmazható.” (INT-04)

„(5) Szennyvíz csak zártszelvényű csatornában vezethető. Csapadékvíz, talajvíz és kiemelt bányavíz - a vonatkozó hatósági előírások megtartásával - nyílt árokban is vezethető.” (INT-04)

„(6) A használaton kívül helyezett kútba hulladékot betölteni, szenny- és csapadékvizet bevezetni tilos.” (INT-04)

„(8) A telek, terület csapadékvíz-elvezetési rendszerét úgy kell kialakítani, hogy a víz a terepen és az építményekben, továbbá a szomszédos telkeken és építményekben, valamint a közterületen kárt (átázást, kimosást, korróziót stb.) ne okozzon, és a rendeltetésszerű használatot ne akadályozza.” (INT-04)

„(9) A csapadékvíz a telken belül elszivárogtatható, ha ez a telek és a szomszédos telkek, továbbá az építmények állékonyságát és rendeltetésszerű használatát nem veszélyezteti.” (INT-04)

„(10) A telekről csapadékvizet a közterületi nyílt vízelvezető árokba csak zártszelvényű vezetékben és az utcai járdaszint alatt szabad kivezetni. Amennyiben a vízelvezető árok a közút tartozéka, úgy abba a környezetéből - a telkekről - csapadékvíz bevezetése csak az út kezelőjének hozzájárulásával történhet.” (INT-04)

3.5 A tervezési területre vonatkozó helyi szabályozások

Pilisborosjenő HÉSZ (3. ábra)

35. Erdőterületek

46. §

„(1) Az erdőterületeket erdőterv szerint kell fenntartani.”

„(2) Az Ev jelű védelmi erdőövezetben épület nem építhető, az erdő- és vadgazdálkodáshoz, természet- védelemhez szükséges és turisztikai építmény létesíthető.”

„5. melléklet a helyi építési szabályzatról szóló 3/2018 (II.16.) önkormányzati rendelethez A beépítésre nem szánt területek övezeti mutatói” (INT-02)

		B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	J.	K.
62.	Az övezet jele	A területfoglalás jellege	Az övezet egyéb elnevezése	Az övezet jellege	Kialakuló telek legkisebb területe (m ²)	Beépítési mód	A beépítési leg-nagyobb mértéke (%)	Az építménysűrűség legnagyobb mértéke (m)	A zöldterület legkisebb mértéke (%)	A szomszédos terület legnagyobb mértéke (%)	Kialakuló legkisebb telkesűrűség (m)
66.	Ev	védelmi erdő	-	kialakult	-	-	-	-	-	-	-
67.	Ek	közzivélt erdő	-	kialakult	-	-	0	-	-	-	-
68.	Má-1	tájképvédelmi mezőgazdasági terület	-	kialakult	6000	-	0	-	-	-	-
69.	Má-2	tájképvédelmi mezőgazdasági terület	-	kialakult	6000	-	0	-	-	-	-

3. ábra: táblázat kivágat Pilisborosjenő község helyi építési szabályzatából
Forrás: szerkesztett táblázat Pilisborosjenő község helyi építési szabályzata

3.6 A tervezési területre készült hatástanulmány bemutatása

A hatástanulmányt 2016-ban készítette dr. Szilvácsku Zsolt Solti András megbízásából.

A tanulmány sorra veszi a területen fellelhető védettségi szinteket, a rendelkezésre álló adatokat, leírja a birtokfejlesztési elképzeléseket, a fejlesztés nyomán várható kedvező és kedvezőtlen hatásokat, ajánl alternatív megoldásokat, indokolja a megvalósítást és intézkedési javaslatokat tesz a kedvezőtlen hatások mérséklésére.

Dr. Szilvácsku Zsolt a hatástanulmányban az alábbi gondolatokat fogalmazta meg a birtokfejlesztés várható kedvező és kedvezőtlen hatásairól:

Az terület északi szélén húzódó védelmi célú erdősáv megőrzése és védelmi funkciójának megerősítése, változatos állományszerkezete és elegyesség kialakítása a cél. Az elpusztult, korhadó fák helyben hagyása, a természetközeli cserjeszint és az erdőszegélyek kialakítása és fenntartása elősegíti a biodiverzitás fenntartását.

A gyepművelési ágban lévő területeken megindult a cserjésedés és fák megjelenése és terjedése. Ezekre a részekre a gyepek javítását és helyreállítását javasolja fás, cserjés ligetes gyep és fás legelők kialakításával. Ezt kijelölt honos fafajok és cserjefoltok meghagyásával kívánja elérni. Az idegenhonos cserjék és fák mind kivágásra kerülnek. A megmaradó cserje- és facsoportok a kaszálást és legeltetést nem akadályozzák, viszont ökológiai és tájképi szempontból hozzáadnak a terület értékéhez, élő- és táplálkozóhelyként, búvóhelyként szolgálnak, javítják a terület klimatikus ellenállóképességét.

Szilvácsku az elöregedett és cserjésedő, avarosodó gyep újbóli használatba vételét javasolja. Az első évben gépi cserjeirtást, szárzúzózást ajánl, illetve az őszi és téli hónapokban állatállomány hajtását a területen. Meglátása szerint tájhasználati és természetvédelmi szempontból ez a legkívánatosabb az elöregedett gyep számára.

A megfelelő gazdálkodás és ideális létszámmal tartott állatok legeltetése nemcsak az élőhely javulásához járul hozzá pozitívan, hanem a területet károsító tényezők – pl. cross-motorozás – kiszorításában is segédkezik.

Ezek a beavatkozások mind pozitív hatással lennének a tervezési területre.

A legeltetés tereléses vagy szakaszos módszerrel váltott legelőn segít kialakítani a gyep mozaikos szerkezetének kialakulását. Azonban az állatok szelektív legelése elősegítheti egyes fajok túlterjedését. A szakaszok kijelölésakor figyelni kell a védett állat- és növényfajok igényeire, ennek figyelmen kívül hagyása rombolja a terület fajgazdagságát. Ezen felül kerülendő a túlzott trágyázás és taposás.

Az épületek, bekötőutak és a legelő berendezéseinek elhelyezésekor ügyelni kell arra, hogy ne a legértékesebb gyeprészekre kerüljenek. Az állandó használatból kifolyóan a taposás

és a tápanyagfeldúsulás. A fokozott használat okán kopasz foltok alakulhatnak ki és erőteljes gyomosodás kezdődhet, erózió alakulhat ki.

Dr. Szilvácsku Zsolt felhívja arra is a figyelmet, hogy a terület szinte egésze erózió által veszélyeztetett, mivel nagy része 12-17% fölötti lejtőkategóriába tartozik.

A hatástanulmány arra is kitér, hogy amennyiben a tervezett beavatkozások elmaradnak a fokozódó cserjésedés és beerdősülés újabb gyeprészeket fog felemészteni, ezen felül az illegális motorsport további térhódítása visszafordíthatatlan károkat okozhat az élőhelyen.

Mindent egybe véve Szilvácsku szerint az előírásoknak megfelelő beavatkozás pozitívan kell, hogy hasson a tervezési területemre. (Dr. Szilvácsku Zs. 2016)

4. A TERVEZÉSI TERÜLET VIZSGÁLATA

4.1 Terepi bejárás tapasztalatai, jelenlegi állapot és funkcióséma bemutatása

A területet a bejárás során az alábbi részekre tagoltam: szántó terület, sziklás gyepek, alacsony cserjés gyepes rész, bokorerdő, ligeterdő és fenyves, illetve ezek átmeneti, összemosódó részei. A részterületek nemcsak karakterükben térnek el egymástól, hanem övezeti besorolás és szabályozás szempontjából is.

A tervezési területem fizikálisan is két részre tagolódik.

A kisebb kiterjedésű, Má-2 besorolású terület kaszálóként hasznosul. A terület csak 2023 augusztusában lett körülkerítve, emiatt korábban jelentős vadkár érte. A vaddisznók közel az egyharmad részét feltúrták.

A kaszálóról lekerülő szénabálákat lovak takarmányozására használják. A terület délkeleti sarkában egy romos állapotban lévő vadászles áll. A szántó keleti és déli részét a turisták által kitaposott utak szegélyezik, azonban ezek nem hivatalos turistautak. A terület fő növénytakaróját monokultúra jellemzi, szélein honos fajokból álló cserjesáv (*Crataegus*, *Cornus*, *Euonymus*) húzódik.

A nagyobb kiterjedésű, Má-1 besorolású cserjés gyepes területen semmilyen építmény nem található. Északról szomszédja a Murvabánya, ami kedvelt fotós helyszín. A területen az elmúlt két évben történt cserjeirtás, így foltokban már látható, hogy mi a végcél, azonban a cserjeborítottság még mindig jelentős. A területet turisták és vadak által kitaposott csapások szabdalják fel. Ezek az utak sem rendelkeznek turistajelzéssel. A terület déli határánál húzódó út mentén foltokban illegális hulladéklerakás nyomai fellelhetők. A terület

körbekerítése megkezdődött, a fa oszlopok már telepítve vannak, de a vadháló még nem került fel. Ennek az az oka, hogy a tulajdonos fokozatosan szeretné a túrázókat érzékenyíteni, hozzászoktatva őket és tudatosítva bennük, hogy magánterületen kelnek át és ez a szakasz le fog szakadni az eddig megszokott úthálózatról. A kapuoszlopokat összefirkálták graffitivel, ezzel kívánta valaki kifejezni a nemtetszését a lekerítéssel kapcsolatban. A terület belső, rejtettebb részén kialakításra került egy ligetes rész, ami villanypásztorral van lekerítve az itt tartott kecskék számára. Az állatok védelmében kamerarendszer is kiépítésre került. Növényborítottságát tekintve a területen gyeptársulások és cserjék alkotják a fő állományt. A fő fafajok Pinusból, Quercusból, Fraxinusból, Prunusból és Populusból tevődik össze.

Az erdős részt egy a Murvabányától induló út vágja ketté. Túrázók által kevésbé bolygatott ez a rész. Állományt alkotó fő fafajok a Quercus és a Pinus. Vadjelenlét nyomai itt is megtalálhatóak.

A tervezési területről általánosan elmondható, hogy az elmúlt közel húsz évben beerdősült, növényborítottsága a kétezres évek elejéhez képest csaknem a duplájára nőtt. Ez a beerdősülés kedvezőtlenül hat a gyeptársulásokra.

A kitaposott utakon napi rendszerességgel haladnak el bakancsos túrázók, kerékpárosok és tereplovasok. A nagy mértékű taposás a talaj tömörödéséhez vezetett ezeken a részeken, a növényzet teljesen kikopott, a földből kiálló sziklák felaprózódása folyamatos, a talaj erodálódik.

A Murvabánya érdekes felszínalakulatait rendszeresen látogatják cross motorosok, a bányáig keresztül haladnak a tervezési területen.

A területeket autóval két irányból lehet megközelíteni, északon a Murvabánya felől, délnyugaton egy mellékútról. Gyalogosan az autós belépési pontokon felül még négy belépési pont lehetséges a területre.

A jelenlegi funkciókép szerint a terület az alábbi részekre tagolódik: kaszáló, gyep és erdő. (4. ábra) (II. poszter)

4. ábra: jelenlegi funkciókép
Forrás: szerkesztett Google Earth felvétel

4.2. A tervezési területen tapasztalt konfliktusok

A kisebb méretű, Má-2 mezőgazdasági területem csak 2023 augusztusában lett körbekerítve. A terület már hosszú évek óta mezőgazdasági művelés alatt áll, kaszálóként funkcionál. Az erdő közelsége okán óhatatlanul felfedezik a vadak a bevetett területet, amit előszeretettel látogatnak is élelemszerzési céllal. Az utóbbi években kiemelkedően sok vaddisznó fordult meg a területen, a kaszáló közel egyharmadát feltúrták. A túrás következtében a kaszálható növények mennyisége csökken, a földnek a regenerálódáshoz minimum egy évre szüksége van. A vadkár miatt el nem készülő szénabálák után az anyagi kár jelentős. Azonban a területet érintő konfliktusok közül ez az egyetlen, ami nem emberi eredetű.

A bejárás során mind a két részterületemnél találtam illegális hulladéklerakást. Jellemzően a turisták által kedvelt utak mellett fordul elő kommunális hulladék – papírzsebkendő, petpalack, csomagolóanyag - lerakása. Úgy gondolom, hogy nem feltételezhető minden esetben szándékos szemetelés, azonban a véletlenül elejtett csokoládépapír is negatívan hat az ökológiai rendszerre. Az autóval megközelíthető sűrűn cserjés részekenél találok veszélyes hulladék elhelyezésével is, mint például autó gumiabroncs, festékesvödör, vasbeton darabok, építkezési törmelék.

A nagyobb kiterjedésű terület két belépési pontjára a tulajdonos egy-egy pár vastag és magas faoszlopot helyezett el megünnepelve a területre érkezést. Az oszlopok a vandalizmus áldozatául estek, mind a két belépési pontnál lefújták őket festékszóró sprayvel. (5. ábra)

A tervezési területemet keresztül vágja és körülhatárolja több túraút is, amik azonban nem rendelkeznek hivatalos turista jelzéssel. Általában ezek az utak vadcsapások nyomán jöttek létre illetve a nemzeti park bejárasi útjain. Előszeretettel használják ezeket gyalogtúrázók, tájfutók, kerékpárosok, kutyasétáltatók és tereplovasok. Azonban

a terület körbekerítésével ezek az útvonalak csonkolódni fognak. A tulajdonos fokozatosan szeretné lekeríteni a területet, ezzel is időt hagyva a túrázóknak új útvonalak keresésére, mentális térképük átformálására és finoman tudatosítva az erre járókban, hogy magánterületen kelnek át. A finom érzékenyítés azonban eddig heves ellenállást és durva

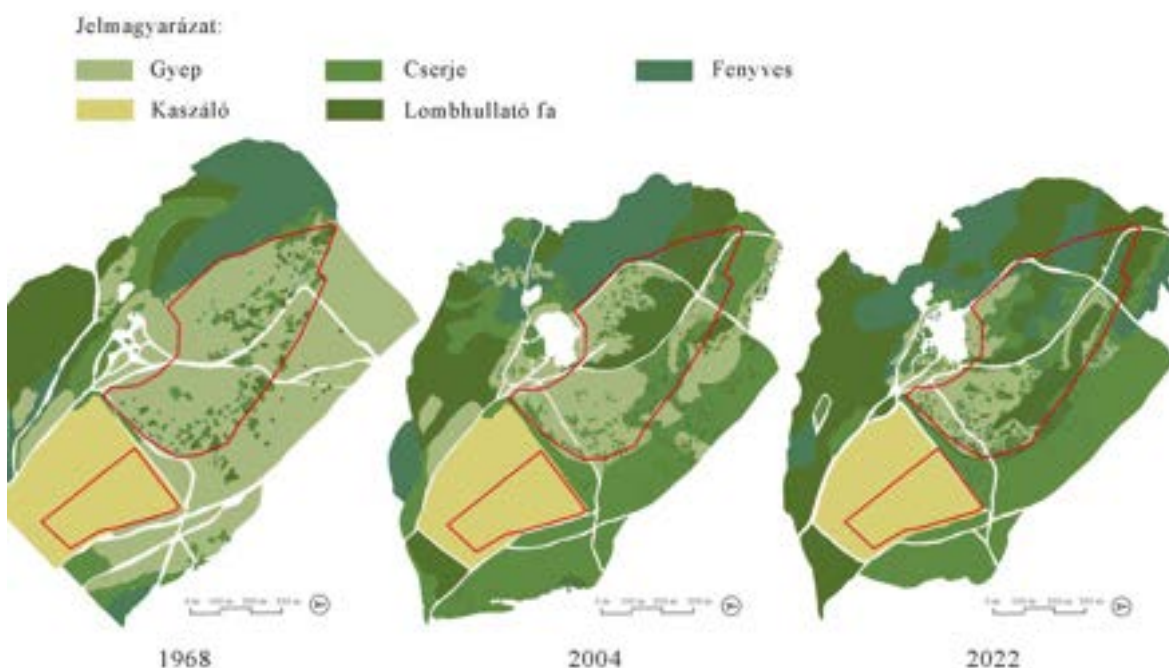

5. ábra: összefirkált kapuoszlop a terület DK-i belépési pontjánál

Forrás: saját fotó

rongálást vont maga után. A fa oszlopokon trágár üzenetek kerültek elhelyezésre. A köz haragjának egy másik megnyilvánulási formája az, hogy mind a két területrész körül letelepített oszlopok közül többet megrongáltak, eltörték, kihúzták a földből és eldobták őket, de arra is volt példa, hogy ellopták az oszlopokat. Az emberek úgy érzik, hogy meglopják őket a körbekerítéssel, még hogy ha nem is övék a terület, kötődnek hozzá érzelmileg. (9. melléklet) (II. poszter)

4.3. A tervezési terület növényborítottságának elemzése

6. ábra: az elmúlt több, mint ötven év növénytakarójának változása
Forrás: szerkesztett Google Earth felvételek

A tervezési területem két részegységét különböző növényborítottsági szint jellemzi. (6. ábra)

A kisebb Má-2-es terület kaszálóként funkcionál. A korábbi monokultúras bevetések nyomán ma is fellelhető foltokban kultúrfajok csoportja, azonban mára felhígult a terület növényállománya és inkább hasonlít egy vadvirágos gyepre. (7. ábra) A terület szélein az intenzív taposás következményeként megjelent az invazív parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*). Mivel az elmúlt több, mint ötven

7. ábra: az Má-1 kaszáló terület növényborítottsága jelenleg
Forrás: saját fotó

évben folyamatos művelés alatt állt a terület így megjelenésében és növényborítottságában jelentősebb változás nem következett be.

A nagyobb kiterjedésű Má-1 és Ev területen azonban igen szembetűnő átalakulások mentek végbe növényborítottság szempontjából.

Ha az 1968-as légifelvételt nézzük jól látszik (6. ábra), hogy a terület szinte teljes területén a gyeptársulás volt jellemző, időszakosan fás legelőként funkcionált. Mozaikosan cserjések jelentek meg főként lobbhullató fákkal társulva, de elszórtan tűlevelűek is megtalálhatóak az Má-1-es területen. (8. ábra) A védelmi erdősáv kiterjedése is kisebb volt, kevésbé elegyedett a fenyő a lobbhullatókkal.

Az ábrason megfigyelhető, hogy nemcsak a tervezési területemen, hanem körülötte mindenhol megindul a beerdősülés. A mozaikos cserjefoltok egybefüggő növénytakaróvá nőnek ki magukat. A pontszerűen elhelyezkedő fák sarjaiból erdőfoltok, majd pedig erdőrészek alakultak ki. A fenyves terjedése is megfigyelhető a kétezres évek elejéig, majd a klímaváltozásnak köszönhetően a fenyőerdő feldarabolódik, a helyét elkezdni átvenni a lobbhullató erdő. (9. ábra) Fő erdőalkotó fafajok: Pinus, Quercus, Fraxinus, Prunus, Populus. A cserjeszint vezérfajai: Euonymus, Cornus, Crataegus, Prunus, Rosa, Ligustrum, Berberis, Viburnum. (10. melléklet)

8. ábra: az Má-1 mozaikos cserjefoltjai csemete fákkal jelenleg
Forrás: saját fotó

9. ábra: átmeneti rész, a bokorerdő és a fenyves összemosódásának jelenlegi állapota
Forrás: saját fotó

A fás legelő, nyílt sziklagyep az évtizedek során átalakult, többszintes növénytakarulás alakult ki rajta. Nyílt gyeprészek már csak foltokban vannak, a bokorerdő vette át az uralmat.

Azonban az erdészeti számára ez egy nem kívánt folyamat. A kibocsátott szakvéleményük szerint a legjobbat az tenné a területnek, ha visszaállításra kerülne a ligetes legelő forma foltokban megtartva a bokorerdős, cserjés részeket. (II. poszter)

4.4. A tervezési terület értékeinek vizsgálata

A település szempontjából úgy gondolom, hogy a Ringatóvölgy legnagyobb értéke a természetessége. Nincs épület jellegű építmény rajta, így kevésbé érzékelhető az emberi behatás, sokkal könnyebb túrázóként kapcsolódni a természethez.

Burjánzó növényzete táplálékot, fészkelő és búvóhelyet ad az állatoknak. Indirekt módon segít a terület az itt megtelepedő védett állat- és növényfajokat megőrizni. Dr. Szilvácsku Zsolt hatástanulmányának készítése során kollégáival felmérést végzett és listába szedte a területen megtalálható védett állat- és növényfajokat.

A területen élő védett fajok:

<i>Adonis vernalis</i>	tavaszi hérics	védett
<i>Allium moschatum</i>	pézsmahagyma	védett
<i>Centaurea sadleriana</i>	sadler-imola	védett
<i>Convolvulus cantabrica</i>	borzas szulák	védett
<i>Cuculus canorus</i>	kakukk	védett
<i>Daphne cneorum</i>	henye boroszlány	védett
<i>Dianthus plumarius ssp. regisstephani</i>	Szent István király-szegfű	fokozottan védett
<i>Dictamnus albus</i>	nagy ezerjófű	védett
<i>Digitalis lanata</i>	gyapjas gyűszűvirág	fokozottan védett
<i>Dryopteris carthusiana</i>	szálkás pajzsika	védett
<i>Echium maculatum</i>	piros kígyószisz	védett
<i>Iris pumila</i>	apró nőszirm	védett
<i>Iris variegata</i>	tarka nőszirm	védett
<i>Jurinea mollis</i>	kisfészkes hangyabogánca	védett
<i>Lacerta agilis</i>	fürge gyík	védett
<i>Lacerta viridis</i>	zöld gyík	védett
<i>Libythea celtis</i>	csőröslepke	védett
<i>Linum hirsutum ssp. hirsutum</i>	borzas len	védett
<i>Linum tenuifolium</i>	árlevelű len	védett
<i>Minuartia setacea</i>	sziklai kőhúr	védett
<i>Onosma arenaria</i>	homoki vértő	védett
<i>Onosma visianii</i>	borzas vértő	védett

<i>Orchis militaris</i>	vitéz kosbor	védett
<i>Orchis purpurea</i>	bíboros kosbor	védett
<i>Paronychia cephalotes</i>	ezüstvirág	védett
<i>Parus palustris</i>	barátcinege	védett
<i>Polygala major</i>	nagy pacsirtafű	védett
<i>Polypodium vulgare</i>	édesgyökerű páfrány	védett
<i>Pulsatilla grandis</i>	leánykökörcsin	védett
<i>Pulsatilla nigricans</i>	fekete kökörcsin	védett
<i>Sternbergia colchiciflora</i>	apró vetővirág	védett
<i>Stipa pulcherrima</i>	csinos árvalányhaj	védett
<i>Stipa tirsia</i>	hosszúlevelű árva- lányhaj	védett
<i>Turdus philomelos</i>	énekes rigó	védett

(Dr. Szilvácsku Zs. 2016)

Bármely környező magaslati pontról a Ringatóvölgyre nézve egy egybefüggő, de növényborítottságát tekintve izgalmasan mozaikos domboldalt látunk.

Mivel szemben helyezkedik el a Kevéllyel a terület remek látványkapcsolatok alakultak ki. A terület magasabb részeiről rálátni az Egri vár-másolatára, a Teve-sziklára, megfigyelhető a Kis Kevély, a Kevély gerinc és a Nagy Kevély vonulatai. A Teve-szikla felett a távolban, mint egy lila szőnyeg felsejlik a Kevély-hegyi levendulamező. A másik oldalon a Murvabánya a nyers kőzet színével és érdekes formáival nyújt izgalmas látványt. (11. melléklet) (I. poszter)

Összefoglalva a Ringatóvölgy legnagyobb értékét egyértelműen a természeti adottságai és környezete adja. Ezeknek a megőrzésére kiemelt figyelmet fordítok a tervezés során.

4.5. A területen húzódó utak hierarchiája

A tervezési területemet több gyalogút határolja és keresztezi. Eredetüket tekintve ezek vadcsapásokból illetve a vadászok és az erdészek autói által kijárt utak nyomán jöttek létre. Jellemzően meredek, burkolatuk nincs, a kopasz talajon vagy az aprózódott alapkőzeten lehet közlekedni, szélességük változó. Azonban egyik sem jelölt turista út, a szokás jogán használják az emberek. (12. melléklet)

Bejárhatóság és látogatottság szempontjából három osztályba soroltam be őket.

Ritkán látogatott gyalogút:

Ezek az útvonalak keskenyek, kevésbé kitaposottak, általában meredek. Leginkább a helyi lakosok, kutyasétáltatók használják őket. Összekötő szerepet töltenek be. Évszaktól függően egyértelmű a nyomvonala. Biciklivel és lóval a közlekedés rajtuk nem ajánlott.

Időnként használt gyalogút:

Szélesebb, kitaposottabb útvonalak. Kevésbé meredek, szintvonalak mentén húzódnak. Gyalog, biciklivel és lóval is járhatóak. Évszaktól függetlenül egyértelmű, hogy merre húzódik. Az intenzívebb használatnak köszönhetően több helyen előbukkan a föld alól az alapkőzet.

Terepjárával is járható, intenzíven használt gyalogutak:

Erdészeti és vadászati szempontból is fontos útvonalak. Autó szélességűek, a folyamatos használat okán a növényzet sose nő be, tömörödött talaj és aprózódott kőtörmelék jellemzi a felszínét. Gyalogosan, biciklivel és lóval is könnyedén járható. Stratégiai pontokat köt össze.

A tulajdonos a terület lekerítésekor a kerítésoszlopokat nem a határra helyezte le, hanem igyekezett az időszakosan és gyakran használt útvonalakat kikerülni és meghagyni, és csak a ritkán használtakat csonkította meg. A terület a mai napig a gerincút mentén végig járható szabadon. A terepjárával járt utak tápontos adnak a tervezésben, hogy merre lehet az autóval érkező vendégeket a területre bevezetni. (II. poszter)

4.6. Hivatalos jelzéssel ellátott túrautak

A tervezési területemet egy hivatalos túraút sem érinti, azonban Pilisborosjenőn rengeteg jelzet útvonal áthalad. (13. melléklet)

Kedvelt kirándulóhely a Kevélyek és a Vár völgy, mivel a városból könnyedén, rövid idő alatt megközelíthető.

Pilisborosjenőn keresztül fut:

- kék sáv jelzés: országos jelentőségű útvonal – Országos kéktúra Dobogókő és a Rozália téglagyár közötti szakasza
- piros sáv jelzés: legalább egy hegységen átkelő útvonal
- sárga és zöld sáv jelzés: helyi jelentőségű, hegységi vándorutak jelölése
- kék kereszt: a fő jelzéseket összekötő, rövidítő vagy kiágazó utak jelölése
- piros négyzet: szálláshelyhez, lakott területhez vezető leágazás, út
- kerékpáros jelzés: kerékpáros útvonal jelölése
- áthúzott szárú m: Mária út, Dobogókő és Budapest-Máriaremete közötti szakasz

- köralakban lévő tíz sárga pötty: Gyöngyök útja zarándokút jelölése
- kék T jelölés: Kevélyhegyi Tanösvény jelölése (INT-05)

A turisták előszeretettel látogatják a települést, mivel a könnyű megközelítésen felül számtalan természeti és épített látnivalóval rendelkezik. Színes a flóra és fauna világa, változatos domborzata izgalmassá teszi a túrákat, ami miatt gyakorlott túrázóként és kisgyerekekkel is kikapcsolódást jelent. Minden évszakban tud valami szemkápráztatót mutatni. (I. poszter)

4.7. A tervezési terület településén található turisztikai látványosságok

Úgy gondolom, hogy az idelátogató vendégek első sorban a természeti adottságok miatt választják a Ringatóvölgyet, azonban előnyt jelent, ha van épített, történelmi és épített örökség és látnivaló is, amivel színesíthető a programok listája.

Az aktív kikapcsolódás része lehet a nevezetességek felkutatása, a kultúrtörténeti látványosságok megnézése.

Ennek a gondolatnak a mentén vizsgáltam, hogy a településen milyen programlehetőségeket és látványosságokat nézhetnek meg az idelátogatók. (I. poszter)

Pilisborosjenő nevezetességeit az alábbi térképre gyűjtöttem össze: (10. ábra)

1. Rozália kápolna
2. Kálvária
3. Murvabánya
4. Fehér-hegy
5. Jenői-torony
6. Az Egri vár másolata
7. Teve-szikla
8. Kevély-hegyi
levendulamező
9. Szent Vendel-emlékmű
10. Papp Ferenc-barlang
11. Kevély-hegyi tulipánföld
12. Nagy-Kevély
13. Kevély-hegyi kőfülke

10. ábra: a település látványosságai térképre rendezve
Forrás: szerkesztett Google Earth felvétel

4.8. A tervezési terület kapcsolata a településsel és a helyi közösséggel, Pilisborosjenő vezetőségének viszonyulása a Ringatóvölgy projekthez

A Ringatóvölgy mindig is kedvelt séta és kiránduló hely volt fantasztikus fekvése, természeti adottságai és panorámája miatt. A helyiek mind magukénak érzik a falu szélén található mezőket, erdőket, tisztásokat. Mivel a Ringatóvölgy sose volt lekerítve, fizikálisan elválasztva a környezetétől, így az emberek mentális térképébe úgy épült be, mint az erdő-mező része. Azonban a tervezési területem már hosszú évek óta magánkézben van, azonban a terület művelése csak az elmúlt pár évben kezdődött meg.

A közösség életében betöltött jelentős szerepe miatt a tulajdonos fokozatosan kívánta a köz tudatában rögzíteni, hogy a területen változások fognak történni. Erre az érzékenyítésre van, aki jól reagált és vannak nagyon sokan, akik nem.

András igyekezett nyíltan kommunikálni a terveiről, bárki megkereshette a kérdéseivel és gondolataival a terület kezelésével kapcsolatban. Sosem volt titok, hogy a művelési ágak megfelelően hosszútávon a területen állattartás és legeltetés fog zajlani. Természetesen az állattartáshoz szükséges épületeknek, építményeknek és birtokközpontnak helyet kell kapnia a területen. Az állattartás mellett mindig is szerepelt a tervek között a helyi közösség számára kialakított tangazdaság, „közösségi tanya”, aminek a célja az oktatás, a szemlélet és közösségformálás. Ez az ötlet sem mozgat meg mindenkit. Pilisborosjenő egy finom átmenetet képez a sváb falu és a Budapest melletti agglomerációs település között. Azokat, akik inkább a kertvárosi létet kedvelik nem imponál a tanya gondolata.

Az önkormányzat alapvetően örül, hogy van gazdája a területnek, mert így van aki karbantartsa, gondozza és művelje. A tulajdonos gazdálkodói ötleteit támogatják szem előtt tartva a természetvédelmi terület érdekeit.

Azonban a terület alakulását van, aki rossz szemmel nézi és rendszeresen érkezik be az önkormányzathoz lakossági bejelentés. Kiemelt figyelem fordul a völgy felé, a helyiek mind egy picit a sajátjuknak tekintik a területet. Nincs könnyű dolga az önkormányzatnak, mert szeretnék támogatni a terület és ezzel együtt a település fejlődését, azonban nem szeretnének szembe kerülni a köz akaratával vagy haragjával. Viszont amíg a település vezetősége nem foglal határozottan állást a fejlesztés mellett vagy éppen ellene, addig a lakosság sem tudja, hogy mihez tartsa magát és Andrásnak egyedül kell megvívnia az őt ért táadásokkal.

Remélem tervemmel és új ötleteimmel még több ember számára válik szimpatikussá a tulajdonos törekvése és céljai.

5. A PROGRAMTERV

5.1. A terv indoklása, a vizualizált programok felsorolása

A tulajdonossal való egyeztetéseim során voltak olyan kulcsszavak, amik mindig elhangzottak, ilyen például a természetközelség, lelassítás és a pillanat megélése, a természet bemutatása és közelebb hozása az emberekhez. Ezek a hívószavak alakították a programtervemet, ennek mentén alakult ki a terv gerince.

Pilisborosjenő turizmusát az egy napra érkező látogatók jellemzik. Nincs igazán olyan program és szálláshely, amiért megérné több napra idelátogatni. Úgy gondolom, hogy a Ringatóvölgy ezt az űrt tökéletesen be tudná tölteni.

Az ide szervezhető programok víziói között szerepel a gyermek tábor napközis és ottalvós rendszerben, családi nyaralások, vidéki turizmus, konferenciák, céges események és rendezvények, esküvők helyszínékként szolgálhat, lovastúrák szervezése, csikónevelde, helyi termelőkkel összefogva tematikus vacsorák szervezése.

A Ringatóvölgy küldetése a település turizmusának fellendítésén kívül a helyi közösség formálása. Lehetőséget szeretne biztosítani a település lakói számára, hogy megismerkedjenek a gazdálkodás fortélyjaival, mind a növénytermesztés, mind az állattartás terén. Szerepet vállal a környezeti nevelésben, oktató és bemutató helyszíneként szolgál, támogatja a helyi vállalkozókat a termékeik használatával és reklámozásával, a helyi pedagógusok számára pedig kedvezményesen biztosítana a táborokhoz és az erdei iskolához helyszínt.

A kisebb terület tervének kitalálása során a vízióim között egy olyan lovarda kapott helyet, amely nemcsak a lovassport szerelmeseinek nyújt szolgáltatást, hanem park jellegű kialakítása miatt a lovasok kísérői is szívesen töltik itt idejüket. A kísérők a parkban találnak játszóteret, szőlőlugast, tűzrakó helyet és piknikpadokat.

A területen helyezkedik el a közösségi kert magaságysokkal és örökbecsegeadható gyümölcsfákkal. Elképzeléseim szerint a kertben az embereknek lehetőségük nyílik megtanulni gyümölcsfát metszeni, veteményest gondozni, megismerkednek a különböző kártevőkkel és növénybetegségekkel és azok kezelésével. Szeretném, ha a kert a szemléletformáláson, az oktatáson és a biogazdálkodáson kívül közösségformáló hatással is rendelkezne.

A növénytermesztés mellett itt kap helyet a tanyasi állattartás is. Bemutatásra kerül a lovak mellett többféle háztáji szárnyas, juh, kecske és szarvasmarha is. Az állatok tartása mellett érdekes a tartásformájuk is illetve a takarmányozásuk.

A nagyobb területemre vonatkozó vízióban egy eldugott erdei szálláshely szerepelt, apró faházakkal és egy nagyobb, központi épülettel. A kisházak erdei oázisként várják természetjárókat. A faházak a funkciókhoz szükséges minimális alapterülettel rendelkeznek, azonban minden házhoz tartozik egy panorámás terasz tűzrakóhellyel és kültéri dézsafürdővel, ami segít megteremteni a luxus élményét.

A szálláshelyeken és a főépületen kívül szerepel a terveimben egy fedett nyitott tér, ami rendezvényhelyszínként tud szolgálni.

A alsó részén, a természetvédelmi területen szakaszos legeltetés történik mobilkarámokban. Az állatok segítenek karbantartani a területet és az erre járó kirándulóknak és vendégeknek plusz élményt ad a legelésző jószág látványa.

A sűrűn fával borított részre élményerdőt vizionáltam. Az élményerdőnek különböző rejtett állomásai vannak a terület fő útvonaláról leágazva, ahol izgalmas készségfejlesztő játékelemekkel, land art szoborral, pihenő és kilátó ponttal találkozik az arra járó. A játékelemek kifejezetten olyanok, amiket felnőttel is használhatnak. Így teljes a felhőtlen kikapcsolódás élménye. (III. és IV. poszter)

5.2. A tervre ható jó példa bemutatása – Farkaskútvölgy

Farkaskútvölgy a világörökségi Hollókőtől mindössze 2 km-re található birtok. A Cserhát szívében festői környezetben elhelyezkedő vadregényes kis völgyben fekszik. Nevét egy a történelmi időkből a területen maradt Farkaskútnak nevezett gémeskútról kapta. A birtok kiterjedése megközelíti a 30 hektárt, amiből 26 hektár legelő. A

11. ábra: Farkaskútvölgy logója
Forrás: INT-07

völgyet a Szekerce-patak szeli ketté és egy tó is ékesíti. (11. ábra)

Fantasztikus természeti adottságai mellett egy száz éves kárpátaljai faház növeli a terület értékét. Mottójuk: „*megőrizni és tovább éltetni a népi és közösségi hagyományokat*”.

A hagyományokon kívül a birtok igazgatója különös figyelmet fordít a környezet védelmére, a természeti értékek megőrzésére és az épített és természeti elemek egyensúlyának kialakítására.

A birtok adottságait maximálisan kihasználva rengeteg funkcióval rendelkezik, számtalan programlehetőséget kínál az idelátogatóknak.

Farkaskút völgy ideális rendezvényhelyszín akár céges bulihoz vagy esküvőhöz. Rendszeresen otthont adnak önismereti táboroknak, yoga kurzusoknak és elvonulásoknak. Minden olyan programot szívesen látnak, ami az önfejlesztést, a testi és lelki megpihenést és a természethez való kapcsolódást támogatja.

De nem csak szervezett csoportokkal lehet a birtokra látogatni, hanem egyénileg és családi nyaralás keretein belül is. A területen elszórtan bájos faházak és téliesített jurta várják a vendégeket, mindezek mellett nem régebbe került átadásra Farkaskút völgy első lombháza is. Érdekes egyvelegét adja a luxus nomád létnek a birtok, hiszen aludhatunk jurtában, lovagolhatunk ősi magyar lófajtákon, majd pedig kiélvezhetjük a fürdőház nyújtotta kényelmet a fatüzelésű szaunával és a dézsafürdővel.

A lovas foglalkozások nemcsak a szállóvendégek számára elérhető szolgáltatás, hanem a környékbeli településekről is rendszeresen járnak lovas oktatásra és edzésre. A lovas részleg vezetője az oktatás mellett rendszeresen szervez lovastúrákat, szabadidőmítő workshopokat és egy napos lovas elvonulásokat.

A környező erdőket nemcsak lóval, hanem gyalogosan is be lehet járni. Rengeteg túraút öleli körül a területet, az Országos Kéktúra egyik szakasza is erre megy.

Farkaskút völgy egyedi kilátóterasa az „Isten tenyere”, amit egy szobrász uszadékfából épített meg. (12. ábra) A kilátó a birtokról, Hollókőről és Felsőtoldról is megközelíthető.

Véleményem szerint Farkaskút völgy remekül kihasználja a természeti és domborzati adottságait, egyedi szolgáltatást nyújt, miközben megtartja az egyensúlyt a természet és az épített környezet között.

Nyugalmat és békét sugároz az egész létesítmény, könnyű kapcsolódni a többi élőlényhez, magával ragad a hely szelleme.

Farkaskút völgy azt az irányvonalat képviseli a vidéki turizmusban, amit én is szeretnék a Ringató völgyben megvalósítani, példaértékű a munkásságuk.

12. ábra: Isten tenyere kilátóterasz
Forrás: INT-07

5.3. A tervezés főbb szempontja és irányelvei

A programterv kitalálásakor végig szem előtt tartottam, hogy minél kisebb negatív behatást szeretnék gyakorolni a környezetre. A lehető legkevesebb fát és bokrot kivágni, minimális tereprendezést végezni, minimalizálni a burkolt felületek mennyiségét és csak a szükséges mértékben terhelni a természetet.

A programtervben a területet két részre osztottam. Az alsó egy aktívabban használt kerti és állattartó funkcióval ellátott terület, míg a felső, nagyobb kiterjedésű rész kapja a vendéglátás funkcióját, kiegészülve az időszakos legeltetéssel.

A jelenlegi Má-2 kaszáló terület elhelyezkedése, növényborítottsága és domborzati viszonyai miatt is kedvezőbb adottságokkal bír az állattartó terület kialakításához. Nem szeretnék jelentős mértékben alakítani a terepviszonyokon, így a lankás domboldal ideális terep a lovardai rész kialakításához. A lovaglópálya megépítéséhez és épületek elhelyezéséhez szükség van vízszintes felületekhez, ami itt kisebb mértékű földmozgatással elérhető.

Céлом, hogy olyan épületeket helyezzek el a tervezési területemen, amelyek a természetes környezetből nem ugranak nagyon ki. A növényzetet szeretném használni, mint természetes „paraván”, ami segít elrejtetni az emberi jelenlét nyomait. A meglévő erdők már most adnak takarást, amire a tervezett növényállománnyal még jobban ráerősítek.

Az állatok tartásának módját szerettem volna az állatok igényeihez igazítani, ezzel is támogatva a jószágok természetes folyamatait. A legtermészetközelebb, a vadlovak életterét imitáló paddock paradise tartástechnológiáját alkalmazom a lovaknál. Ez a tartásmód kifejezetten a lovak mentális és fizikális egészségének támogatása érdekében lett kifejlesztve. A lényege, hogy mesterséges körülmények között hozunk létre vadonbéli viszonyokat és szituációkat a legelő, vándorló életmódra optimalizálva. A paddock módszer másik nagy előnye, hogy a legelőn megengedett, sőt elvárt a növényzet magas fokú biodiverzitása, elveti a monokultúrás legelő gondolatát. A változatos domborzat és növényborítottság segít a legelő természetes képét megőrizni.

A nagyobb kiterjedésű Má-1 és Ev területem jelentősen meredekebb, szabdalt felszínű és foltokban sűrűn erdővel borított. A lejtésviszonyok ideálisak szeparált, de panorámás szálláshelyek kialakításához. A szállások aprók, pontszerűek, fa borításúak, azonban nem céljuk minden áron beleolvadni a környezetükbe. A természetben mesterséges elemként gyakorlatilag, mint egy szobor működnek.

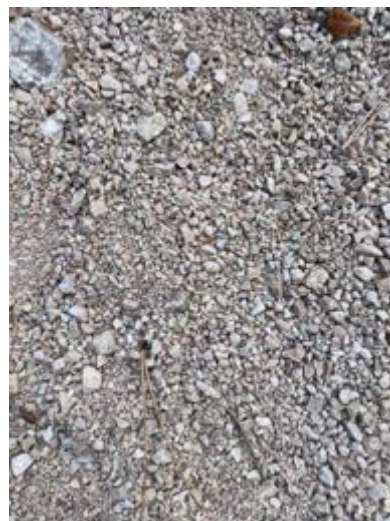
A terület felső traktusában húzódik az erdő nagyobb része, ami természetes takarást és válaszfalat biztosít a faházak között. A középső meredek rész teszi lehetővé, hogy a

szálláshelyek és az terület alsó része közé nem kell kerítést felhúzni, mivel gyalogosan és gépjárművel megközelíthetetlen. A kerítés hiánya segít megélni a szabadság élményét, nincs meg az urbánus világban megszokott határjelzés.

A területet ketté vágó út sincs lezárva a túrázók előtt, azonban az út a területre való belépési pontjainál kapuoszlopok jelzik a kirándulók számára, hogy az erdőből egy másmilyen természeti

szövetbe lépnek át. A kapu hiánya él az átengedés gesztusával, de figyelmeztető jelzés értékkel is bír.

Az anyaghasználat megválasztásakor a fő gondolatom az volt, hogy a helyben megtalálható anyagokat alkalmazzuk, mindent hasznosítsunk újra, kezeljük helyben, így a fa és a kő dominál mindenhol. Az utak szórt burkolatúak, csak a lovarda főépületének környéke kapott térkő burkolatot. (13. ábra)

13. ábra: murva a területen
Forrás: saját fotó

5.4 A terv szöveges leírása

A tervezési területemet két részre osztottam. (14. ábra) A kisebb kiterjedésű rész kapta a majorsági funkciókat. A nagyobb terület tölti be a birtokközpont és szállásadó hely szerepét. Mind a két részről elmondható, hogy a tervezés ökológikus szemlélettel történt, a funkcióknak megfelelő lehető legkevesebb beavatkozást eszközölve, fenntartható megoldásokat alkalmazva és felhasználva a területen megtalálható nyersanyagokat.

A majorságot gépjárművel délnyugatról érkező murvás bekötőúton lehet megközelíteni. A terület vadhálóval

14. ábra: programterv 1 : 1000 arányban
Forrás: saját ábra

körbe van kerítve. A területre fasorral szegélyezett murvás út vezet be. Autóval az

istállóépület előtt, a fák között lehet parkolni. A majorság északkeleti végén van az istálló épület, ami magába foglalja a nyergest, a bokszoikat, a szerszámtárolót, a klubtermet és a vizesblokkot. Az épülethez tartozik kettő darab homokos kifutó. Az istálló mellett van a lovászlak és a géphangár. Ekkora terület karbantartásához szükséges minimum egy traktor, egy

15. ábra: majorság 1 : 750 arányban
Forrás: saját ábra

homlokrakodó és egy quad. Az istálló körül kapott helyet a három darab lovaglópálya. Az épület és a pályák között térkő burkolat vezet, mivel könnyen tisztán tartható, télen környezetszennyezés nélkül síkosságmentesíthető és nagyobb eső esetén is járható marad. A pályák szabványos méretűek, tehát a körkarám 18 méter átmérőjű, a nagyobb pálya díjugrató négyszögnek, azaz 70x40 méteres pályának felel meg, a kisebbik pedig a kis díjlovas négyszögnek, tehát 40x20 méteres. A pályákat nyírt sövény sor szegélyezi. A pályák és a istálló kifutói közé fogadó-, gyülekezőteret helyeztem. Erről a térről indul a parkba vezető út, de a lovas kísézője a fogadótér szélén elhelyezett padok egyikénél is várakozhat. A pályák mellé is telepítettem ülőpadokat, ahonnan kiváló a rálátás a pályán zajló munkára. (15. ábra)

A parkba vezető út 2 méter széles, nincsen szilárd burkolata, amivel egy erdei kis ösvényt idéz meg.

A parkban sétálókat az ösvényre felfűzve funkciók várják. Az óra járásával megegyezően először egy játszóelemes tisztásra érünk. Az eszközök fából és kötélből készülnek, és úgy lettek kiválasztva, hogy játék mellett a lovas tudását fejlesztő földi feladatok elvégzésére is alkalmasak, mint például egyensúly érzék fejlesztése. A következő állomás a szőlővel futtatott pergola. Elhelyezkedéséből kifolyóan fantasztikus panoráma nyílik a Nagy-Kevély alsó vonulatára és a díjlovas négyszöget is belátni innen. A pergola alatt lévő padok alkalmasak pihenésre, olvasásra, elmélkedésre, beszélgetésre vagy csak éppen a környezetben való gyönyörködésre. A pergolától tovább halad az út a gyümölcsfa ligetben található tűzrakóhely felé. A liget mellett kaptak helyet a magaságyak és a komposztdomb.

A parki út az istállóból a legelőre vezető szélesebb útba fut bele. A legelőt és az istállót 3 méter széles murvás út köti össze.

A legelő a paddock paradise tartástechnológiája mentén lett kialakítva. A legelő és az út között van egy várakozási tér, ami a ménes terelését hivatott megkönnyíteni. A legelő ösvények által szabdalt. Az ösvények 10 méter szélesek, burkolatlanok, a lovak taposásának hatására tűnik ki a növényzet alól a kopasz talaj. A vonulási folyosó mérete szabványos, mivel a lovaknak a hierarchia harchoz és a ménesben történő vándorláshoz ekkora térre van szükségük. A legelőn stratégiai pontokat tűztem ki, ilyen az etető hely, itató, szél- és esővédő beálló, az árnyékot adó fás rész, a homokfürdő és a legelő legmélyebb pontján az időszakos vízborítottság. Ezek között az állomások között vonulnak az állatok.

A területre lehulló csapadék helyben elsikkad. Az épületek tetejéről az esővíz elképzelésem szerint földalatti tartályokba gyűlik, ahonnan öntözőrendszer segítségével a lovaglópálya locsolására használható fel.

A két területemet vadcsapásra emlékeztető burkolatlan úttal kötöm össze. Első sorban ez az állatok terelésére szolgál, de bejárható gyalogosan és munkagépekkel is.

A felső területet egy széles murvás út vágja ketté délnyugat-északkeleti irányban. Az út nappal gyalogosan, biciklivel és lóval túrázók számára szabadon átjárható, éjszakára azonban kapuval lezárt a terület. Ez a rész is körbe van kerítve vadhálóval.

Az úttól délre lévő rész fás legelőként működik. Mobilkarámok segítségével zajlik rajta az időszakos legeltetés. Az úttól északra fekvő erdős részre kerül a szálláshelyekhez tartozó főépület. Ebben a házban él a tulajdonos, itt található a recepció. Az épület anyaga fa.

A területre délnyugaton, a murvás úton lehet behajtani autóval. A terület személygépjárművel nem bejárható. A főépülethez tartozik parkoló, innen a vendégek holmijait pótkocsis quaddal szállítják a szálláshelyre. A parkoló burkolatlan, a felaprózódó alapkőzet a használat függvényében elő-elő bukkan a növényzet alól. A taposás és a fűnyírás hatására rajzolódik ki a parkoló kontúrja.

A parkolóból gyalogút vezet a faházak felé. Az út és a Murvabánya közé, a terület legmagasabb pontjára pavilon kerül elhelyezésre. Az építmény pontalapozású, faszerkezetű és alját zúzott kő borítja. A legjobban erről a helyről lehet belátni a környéket, panorámája lélegzetelállító.

A gyalogútról a völgy felé leágazva helyezkednek el a fa szálláshelyek. A házakat az elágazásnál táblák jelzik. Vadhálós kerítés az út bal oldalán húzódik, a szállásokat egymástól nem választja el kerítés, a növényzet alkot természetes válaszfalat. Minden faházhoz tartozik terasz tűzrakóhellyel, napágyakkal és dézsafürdővel. A házak megjelenésükben letisztultak,

egyszerűek, a rövidtávú tartózkodásra vannak berendezve. A fa, mint anyaghasználatból melegséget árasztanak. A terasz felszereltsége nyújtotta élmény és a fantasztikus panoráma a luxus érzését kelti. A házak áramellátása napkollektorral történik. Az édesvíz és a szennyvíz tárolása és kezelése tartályokban történik, ami minden turnus után elszállítva, feltöltve várja az új vendégeket.

A murvás úton haladva északkelet felé bújnak meg a fák között az élményerdő állomásai. Az út délnyugati belépési pontjától nem messze van az első állomás, a kilátópontként szolgáló hinta. A hinta egy két oldaláról nyitott építményben helyezkedik el, így a napsütéstől és az esőtől védett. Kilátás nyílik belőle a völgy felé, a Teve-sziklára, a Nagy-Kevélyre és az Egri vár másolatára. A másik nyitott oldalán a Murvabányába pillanthatunk bele. Az út mentén tovább haladva a következő megállító elem a kisállat simogató. A vendégek itt kecskékkal és minimalacokkal barátkozhatnak. Ezeken felül északkelet felé haladva, beljebb a fák között helyet kapott még két pihenőhely, egy mezítlábas ösvény és három erdei játszóeszköz. Beterveztem még egy land art rönkszobrot az erdő középső részére és a főépület alá egy kilátóteraszt. Az élményerdő állomásait nemcsak a szállóvendégek, hanem a kirándulók is használhatják. A terasz a főépület és a murvás út felől is megközelíthető, azonban az épület felé csak a szálláshely vendégei számára biztosított a átjárás.

16. ábra: rönk játszóelem
Forrás: INT-10

Az állomások eszközei a helyben megtalálható nyersanyagokból, a kitermelt fák rönkjeiből készülnek. (16. ábra) (III., IV. és V. poszter)

5.5 A növényborítottság alakulása és alakítása a tervezési területen

A telepítendő növények kiválasztásakor fontos szerepet játszott, hogy extenzíven fenntartható, ökológikus társulásokat hozzak létre honos és tág tűrésű fajtákból.

A tervezési területemen az alábbi növényvel borított részek vannak, aminek a kezelésével foglalkoznom kell: az Má-2-es kaszálóm és peremterülete, az Má-1-es területen a beerdősülő gyeptársulás, a ligetes legelő és a védelmi erdősáv.

Az Má-2-es terület most kaszálóként funkcionál, diverzitása kisebb, mint a gyeptársulásnak. Tervemben ezen a részen jelentős változásokat eszközölök.

A terület déli részén húzódó bevezető autóút két szélére fákat telepítek – virágos kőris (*Fraxinus ornus*), mezei juhar (*Acer campestre*) - takarás és pormegfogás céljából. Praktikuma mellett a fasor romantikus hangulatot kölcsönöz a bevezető útnak, segít megérkezni a jelenbe. A fák alá árnyéktűrő gyepótlók – közönséges kecskerégő (*Euonymus europaeus*), erdei sárgaárvacsalán (*Lamium galeobdolon*), kis meténg (*Vinca minor*), tavaszi kankalin (*Primula veris*), piros gólyaorr (*Geranium macrorrhizum*) - kerülnek telepítésre. A lovarda közösségi terén és parki részen virágos kőris (*Fraxinus ornus*), mezei juhar (*Acer campestre*), csertölgy (*Quercus cerris*) és vadcserezsnye (*Prunus avium*) adja a lombkorona szintet. A pályák köré a szálló por megfogása miatt nyírt közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*) sövény kerül. Az istállóépülethez csatolt kifutók köré a fagyal tövek közé ajrózsa (*Rosa spinosissima*) tövek is kerülnek, színesítve a sövénykort, reprezentatívabbá téve a parkoló felől nézve az épületet. A parki részen elszórtan telepítésre kerül még sóskaborbolya (*Berberis vulgaris*), ostorménfa (*Viburnum lantana*) és közönséges kecskerégő (*Euonymus europaeus*). A park talaját nyírt gyep borítja letisztult és elegáns megjelenést kölcsönözve neki. A lovaglópályák fölött helyezkedik el a szőlőlugas, a tűzrakóhely körüli gyümölcsfa liget és a magaságások. A gyümölcsfa ligetbe 'Idared' alma, Alexander körte (*Pyrus communis* 'Alexander'), kerti szilva (*Prunus domestica*) és 'Linda' cseresznyefa kerül. A magaságásokba tetszőleges összetételben zöldségpálánták helyezhetők. A területen keletkező zöldhulladék a komposztdombra kerül, majd érett komposztként hasznosul újra.

A kaszáló nagyobb része legelő szerepet kap. A paddock paradise tartásmódszer szerint a legelőt ösvények szabdalják, a növényzet mozaikosan szigetekre rendeződik. (17. ábra) A legelőn kialakításra kerül fával sűrűn borított rész árnyékolás és esővédelem céljából, ezen felül több helyre kerül csoportosan és egyesével is fa. A legelőn általánosan az alábbi fafajokat alkalmazom: virágos kőris (*Fraxinus ornus*), csertölgy (*Quercus cerris*),

17. ábra: Paddock paradise
Forrás: INT-10

kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*).

A külső kerítés és az ösvények között vadvirágos gyep húzódik pufferterületként. A legelő belső részén elhelyezkedő mozaikos növényfoltokat három csoportba soroltam: gyógynövényes-vadvirágos gyepmix, magas zsír és cukortartalmú legelőmix, a jelenleg is meglévő soványabb gyepársulás. A különböző mixek nemcsak változatosabbá teszik a legelő képét, hanem a lovak különböző szükségleteit is fedezi. A gyógynövényes-vadvirágos

mix összetétele miatt – fodormenta (*Mentha spicata*), orvosi zsálya (*Salvia officinalis*), rozsmaring (*Rosmarinus officinalis*), mezei kakukkfű (*Thymus serpyllum*) - segíti az állatok emésztését, a szervezet méregtelenítő folyamatait, légzés tisztító hatásuk van, segítik a pata és a szőr egészséges növekedését. Az év minden szakában szüksége van a lovak szervezetének a támogatásra, kiemelten a szőrváltási időszakban, tehát tavasz elején és ősz közepén. A magas zsír és cukor tartamú legelő segíti a legyengült, a sovány, kondícióját vesztett állat tömegének a visszanyerését és a téli felhújasodást. Ezzel azonban vigyázni kell, mert a táplálékot jól hasznosító lovak elhízhatnak, azonban az alkalmankénti legeltetés nekik sem árt. A kórosabb, tápanyagban szegényebb legelő rész elősegíti az állatok megfelelő táplálékhasznosítását, az elhízott állatok testsúlyának normalizálását. A gyepfoltokban árnyékadó fák mellet vadgyümölcsfák is helyet kapnak – vadalma (*Malus sylvestris*).

Az Má-2-es területen jelen állapotában egyetlen a növényzet adta probléma a parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*). Jellemzően a bolygatott részeken, tehát a vaddisznó túrásokon és a kaszáló turisták által taposott szélén találni. Ezt magszórással és magasabb rendű növények telepítésével orvosolom kihasználva hogy a parlagfű rosszul tűri a versengést.

A felső Má-1-es területen a Duna-Ipolya Nemzeti Park álláspontja szerint és dr. Szilvácsku Zsolt hatástanulmánya nyomán a gyeptársulások előtérbe helyezése fontos feladat. A beerdősülőben lévő részeken szálaló vágást és cserjeirtást javaslok. Az állatok költő és táplálkozó helyeként foltokban kijelölt bokros-fás részek megmaradnak. A felszabaduló területeket a gyeptársulás visszahódítja. A gyep védelme és karbantartása érdekében illetve a újra erdősülés elkerülése okán az időszakos legeltetés ajánlott. Az állatok taposása, legelése és trágyázása jótékony hatással van a gyepre.

A felső terület középső részén sűrű erdő alakult ki. Itt sarjirtást ajánlok, hogy ligetes, fás legelő alakulhasson ki.

A terület legmagasabb részén a védelmi erdőt első sorban fenyőfák -erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) - alkotják. A klímaváltozás előidézte szárazság miatt sorra száradnak el és dőlnek ki a Pinusok. Helyükre honos és a szárazságot jól toleráló fákat telepítek – virágos kőris (*Fraxinus ornus*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), vadcserezsnye (*Prunus avium*), vadvadkörte (*Pyrus pyraster*).

A kidőlt vagy kivágott fák helyben maradnak és hasznosulnak. Az építőanyagként felhasználható faanyag új életet kap az épületekben, az építményekben vagy a kerítésben. Ezen felül land art alkotáshoz és erdei játszóelemhez is felhasználom a rönköket. Izgalmas, mászható szobrok készülnek belőlük, a fa, mint anyag melegséget áraszt, elkorhadásával emlékeztet az elmúlásra, hogy a természetben csak a változás állandó. Az építésre

alkalmatlan rönkök maradnak holt faként a helyükön, hogy búvóhelyet és táplálékot adjanak a rovaroknak, bogaraknak, lebomlásukkal plusz tápanyagot juttassanak a földbe, elősegítve a talaj képződését.

A szálláshelyek körül különösen fontos a megfelelő takarás, a házak növényzettel való szeparálása, hiszen a klasszikus értelemben vett kerítés nem határolja el egymástól őket. A fáknek és cserjéknek nemcsak egymástól kell elválasztaniuk a faházakat, hanem az összekötő út felől is takarást kell biztosítaniuk. A házakat körülölelő növényzet nagyban hozzájárul a megfelelő hangulat kialakításában. A szálláshelyek környezetrendezéséhez növényblokkot alakítottam ki, ami könnyedén alkalmazható mind a négy ház körül. A terasz mellé dekoratív cserjeként jajoróza (*Rosa spinosissima*) és sóskaborbolya (*Berberis vulgaris*) kerül. Az épülettől távolodva korai virágzása miatt telepítet húsos somot (*Cornus mas*) és egybibés galagonyát (*Crataegus monogyna*). Gyepszinten virágszőnyeget alkot a kis meténg (*Vinca minor*) és a piros gólyaorr (*Geranium macrorrhizum*) és apró szigeteket alkotva a tavaszi kankalin (*Primula veris*). A lombkoronaszintet a virágos kőris (*Fraxinus ornus*), a mezei juhar (*Acer campestre*) és kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*) adják. A meglévő erdőfenyők (*Pinus sylvestris*) a lehetőségekhez mérten minél tovább meg akarom tartani, mert úgy gondolom, hogy a hegyvidék élményét a túlevelűek hozzák meg. Azonban újra telepítésük nem szerepel a terveim között, mivel hosszútávon extenzív fenntartás mellett nem tudnak megmaradni.

Kémiai növényvédelem egyik területen sem megengedett a negatív környezeti hatások miatt. A durva növényvédő szerek a védett rovarok és lepkék elhullásához vezethetnek, a legelő állatok máját hosszútávon tönkreteszti és az állat elhullásához vezet. Ebből kifolyólag csak bio, környezetbarát növényvédőszer alkalmazását javaslom. (INT-08, INT-09) (II. és V. poszter)

6. Összefoglalás

A Ringatóvölgy a Budapest mellett fekvő Pilisborosjenő településén található. Értékes flóra és fauna világgal rendelkezik. Hatalmas vidékfejlesztési potenciál van benne mind lovas, mind vidéki turizmus szempontjából. A terület többszöri bejárása során megismerkedtem a terület növénytakarójával, fotókat készítettem és skicceket.

Majd ezek után nekiálltam a kutatómunkának. Dolgozatomban vizsgálom a település általános tulajdonságait, értékeit, a tervezési terület elhelyezkedését, a jellemvonásait, a természeti adottságait, a konfliktusait, a projekt és a település viszonyát.

A korábban elkészült hatástanulmányok megismerése segített formálni a területhez való viszonyulásomat.

Kutattam a területre vonatkozó országos és helyi szabályozásokat, vonatkozó rendeleteket. Az ötleteimhez kerestem előképeket és hasonló tulajdonságokkal rendelkező, jelenleg is aktívan működő jó példát.

A tervet először kézzel, majd digitálisan rajzoltam meg. Elkészítettem a kivágási tervet, összeállítottam az alkalmazandó növények listáját, majd a kiültetési tervet. Készítettem látványokat a kisebb és a nagyobb területre is.

Tervemet ökológikus szemlélettel készítettem, igyekeztem minden felmerülő igénynek megfelelni és minden konfliktusra megoldást adni. Célom egy természetközeli szálláshely kialakítása volt, ami vendéglátáson kívül rendezvényhelyszínként is funkcionál, mindemellett közösségformáló erővel is bír. A majorság feladata közelebb hozni az emberekhez a természetet, a gyökereiket, oktat és formálja a gondolkodásmódot.

A tervvel célom volt megmutatni, hogy kis beavatkozással is hogyan lehet élhető és jó dolgot teremteni, hogy megfér egymás mellett és nem verseng a természet és az épített környezet.

7. Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném megköszönni konzulensem, Gergely Antal támogatását, aki szakmai tudásával és emberségével támogatott végig a diplomakészítés ideje alatt.

Köszönettel tartozom a terület tulajdonosának, Solti Andrásnak, aki készségesen megosztott velem minden információt és dokumentumot a tervezési területtel kapcsolatban.

8. IRODALOMJEGYZÉK

- Jamie Jackson (2006): Paddock Paradise: A Guide to Natural Horse Boarding
Star Ridge Publishing
- Amy Dell (2022): Horse Track Systems: A 'How To' Guide to a Healthier Horse in Body
and Mind
Nielsen ISBN Agency for UK & Ireland
- Dövényi Zoltán (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere
MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, pp. 647-650.
- Pest Megyei Korányhivatal (2022): Határozat természetvédelmi terület kezelési engedélye
és a kezelés feltételeinek megszabása Solti András részére
Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály
- Dr. Szilvácsku Zsolt (2016): Pilisborosjenő határában tervezett természetkímélő
birtokfejlesztés elkészítése: Előzetes Natura 2000 hatásfeltárás
VITAREGNAT Bt.
- Dr. Hecker Walter, dr. csizmadia László (2001): Lovardák, istállók tervezése, építése
Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Hansághy Péter (2000): Marketing a lovasturizmusban
Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Lengyel Márton (2003): A turizmus általános elmélete és gyakorlata I.
Budapest
- Vér Imre (2002): Lovas tereptan
Kairosz Könyvkiadó Kft., Budapest
- Pál János (1976): Lovasélet Magyarországon
Kossuth Nyomda, Budapest
- Győrffy-Villám András (2001): A lovasturizmus kézikönyve
Mezőgazda Kiadó, Budapest

9. INTERNETES FORRÁS

- INT-01 <https://fortepan.hu>
[2023.02.21.]
- INT-02 https://old.pilisborosjeno.hu/images/documents/Telepulesr/2018/HESZ.3_2018.03.16.pdf
[2023.03.01.]
- INT-03 <http://web.okir.hu/map/?config=TIR&lang=hu>
[2023.02.21.]
- INT-04 <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700253.kor>
[2023.03.18.]
- INT-05 <https://tekeregj.hu/turistajelzesek/>
[2023.10.09.]
- INT-06 https://hu.wikipedia.org/wiki/Turistajelz%C3%A9sek_Magyarorsz%C3%A1lgon
[2023.10.09.]
- INT-07 <https://farkaskutvolgy.hu/>
[2023.10.09.]
- INT-08 <https://florapont.hu/cornus-mas-husos-som/>
[2023.10.22.]
- INT-09 <https://www.bloomling.hu/magok/reti-magok>
[2023.10.22.]
- INT-10 <https://hu.pinterest.com/>
[2023.10.24.]

10. MELLÉKLETEK

1. melléklet: Pilisborosjenő lehatárolás
Forrás: szerkesztett Google Earth felvétel

2. melléklet: Ringatóvölgy építési
övezetek
Forrás: szerkesztett Google Earth felvétel

3. melléklet: Szintvonalas térkép
Forrás: szerkesztett Google Earth felvétel

4. melléklet: Kép kivágat Magyarország
kistájainak kataszteréből
Forrás: Dövényi Z.: Magyarország
kistájainak katasztere, 647. oldal

5. melléklet: Duna-Ipoly Nemzeti Park területe
 Forrás: szerkesztett INT-03

6. melléklet: Natura 2000 terület
 Forrás: szerkesztett INT-03

7. melléklet: Országos Ökológiai Hálózat
 Forrás: szerkesztett INT-03

8. melléklet: UNESCO bioszféra rezervátum
 Forrás: szerkesztett INT-03

9. melléklet: Konfliktusok
 Forrás: szerkesztett Google Earth felvétel

10. melléklet: a tervezési területen lévő
 vezérfajokból válogatás:

1. *Fraxinus ornus*, 2. *Pinus sylvestris*,
 3. *Quercus robur*, 4. *Rosa canina*,
 5. *Cornus mas*, 6. *Berberis vulgaris*,
 7. *Ligustrum vulgare*, 8. *Crataegus monogyna*, 9. *Euonymus europaeus*
- Forrás: saját fotók

11. melléklet: látványkapcsolatok
 Forrás: szerkesztett Google Earth felvétel

12. melléklet: utak hierarchiája a területen
 Forrás: szerkesztett Google Earth felvétel

13. melléklet: hivatalos jelzéssel ellátott túrutak
Forrás: szerkesztett Google Earth felvétel

A pilisborosjenői Ringatóvölgy vidékfejlesztési és lovasturisztikai szempontú tájépítészeti vizsgálata és tervezése

Pilisborosjenő Budapesttől 5 km-re északra
A Duna bal partján helyezkedik el
A település kiterjedése 9.27 km²

A tervezési terület a település északkeleti szélén található
Külsőterületi rész
A tervezési terület kiterjedése megközelítően 24 ha

Pilisborosjenőt több hivatalos jelzéssel ellátott gyalogos és biciklis útvonal és tanösvény szeli át

1. Kozma kápolna
2. Kávéterem
3. Muravabánya
4. Fehér - hegy
5. Jász - barlang
6. Egri vár másolata
7. Teve - szikla
8. Kevély - hegyi levendulacso
9. Szász Vendéi - emlékmű
10. Papp Ferenc - barlang
11. Kevély - hegyi túlpárföld
12. Nagy - Kevély
13. Kevély - hegyi kőtölve

Pilisborosjenő természeti és épített értékei

A tervezési terület látványkapcsolatai

A területen megtalálható védettségi szintek:

Duna-Ipoly Nemzeti Park

Natura 2000 terület

Országos Ökológiai Hálózat

UNESCO Bioszféra Rezervátum

A pilisborosjenői Ringatóvölgy vidékfejlesztési és lovasturisztikai szempontú tájépítészeti vizsgálata és tervezése

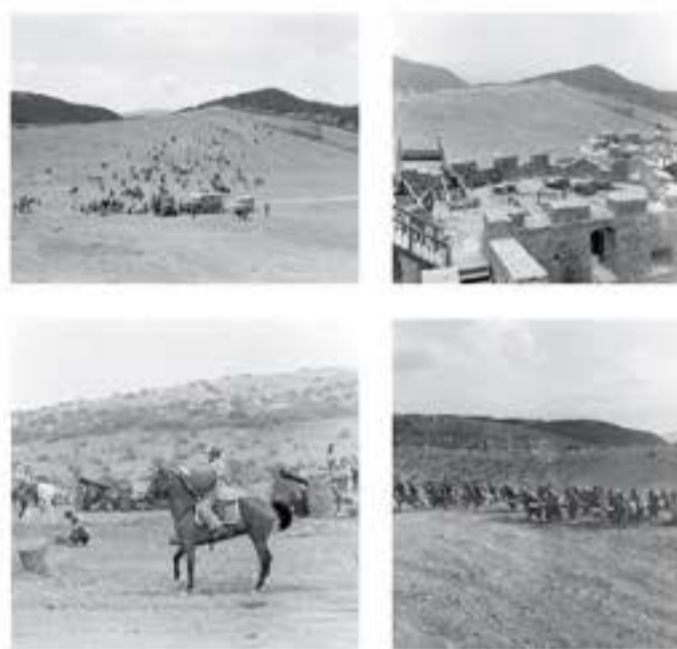
A tervezési terület területi besorolása

A tervezési terület jelenlegi funkciósmája

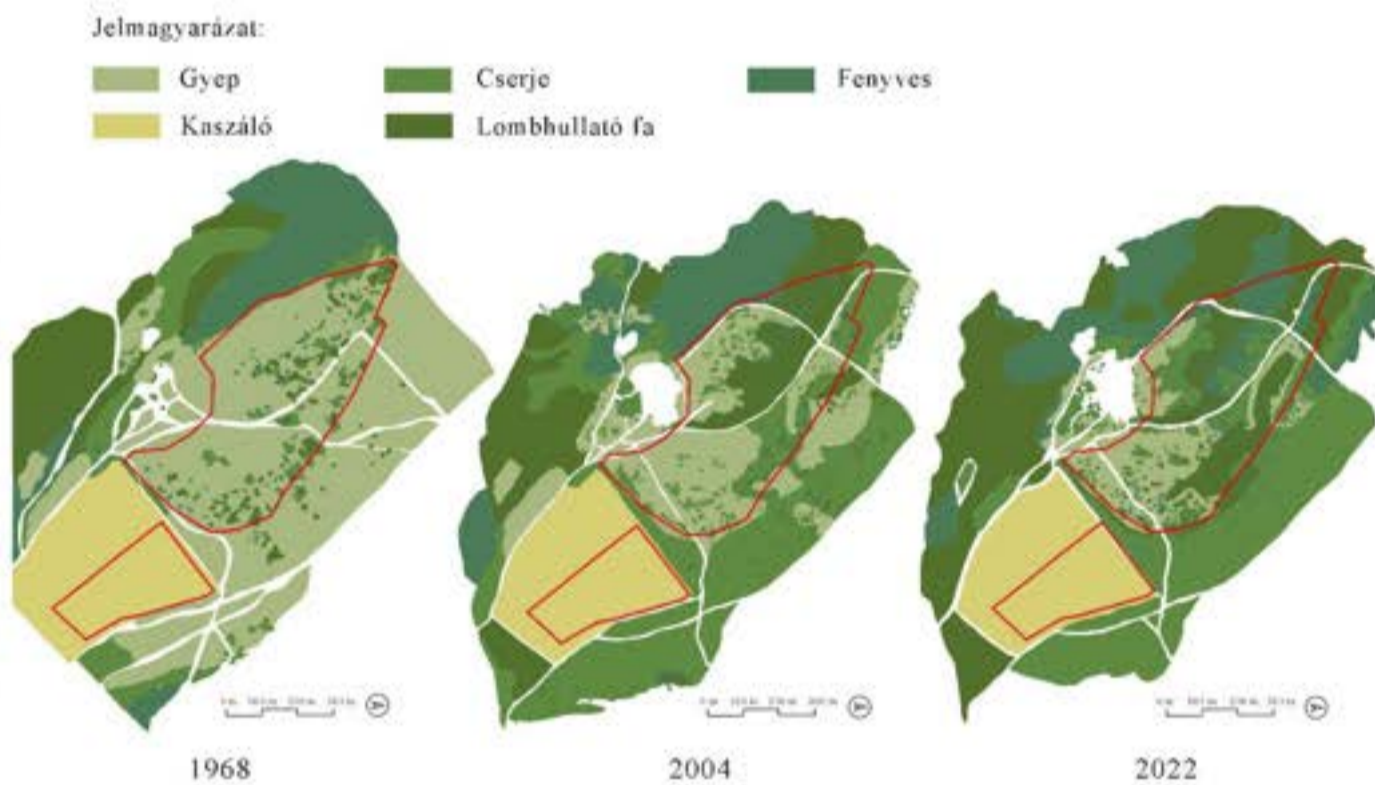

A tervezési területen áthaladó és körülhatároló utak hierarchiája

Az 1968-as Egri csillag című film forgatásán készült archív fotók. A háttérben jól látszik a tervezési terület növényborítottsága.

Forrás: fortepan.hu

A növényborítottság változása az elmúlt bő 50 évben

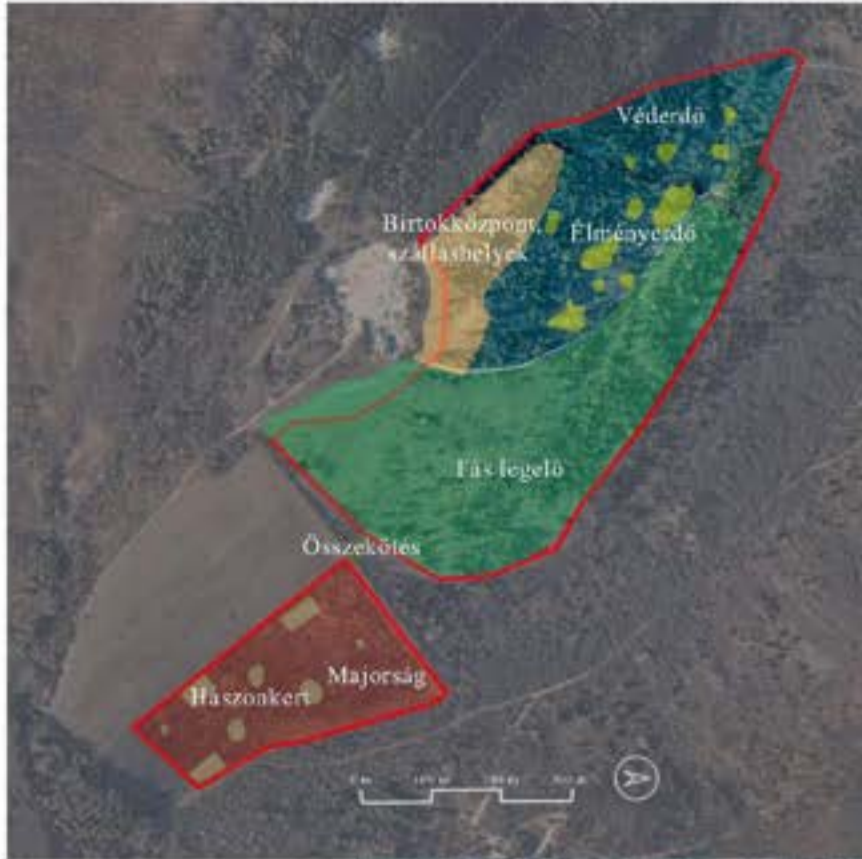

A tervezési terület jelenlegi szintvonalai

A tervezési területen jelenlévő konfliktusok

A pilisborosjenői Ringatóvölgy vidékfejlesztési és lovasturisztikai szempontú tájépítészeti vizsgálata és tervezése

Tervezett funkcióséma

A tervezési területet két részterületre tagolódik. Nemcsak fizikálisan válik külön a két terület, hanem tervezett funkció és növényborítottság tekintetében is.

A kisebb terület majorként működik. Itt kap helyet a lovarda, itt tartják az állatokat - ló, birka, szárnyasok.

A gyümölcsös és a közösségi kert magasságújai is ezen a területen találhatóak. Kialakításra kerül a legelő paddock paradise tartásmód szerint.

A nagyobb területet egy széles murvás út vágja ketté. Az út alatti rész természetvédelmi terület, legelteni csak időszakosan szabad, óvni kell a túlzott taposástól és trágyázástól.

Az út mentén húzódnak az élményerdő állomásai. A pontszerűen elhelyezett játszó és pihenő elemek kalandozásra csábítják az arra járókat.

A terület felső részén kaptak helyet szálláshelyek. A fa kisházak letisztult, egyszerű kialakításúak. Isáját a teraszról nyíló lélegzetelállító panoráma adja.

Ez a szálláshely első sorban a természet szerelmeseinek lett kialakítva, hisz lenyűgöző környezetben található elrejtve a kíváncsi szemek elől ugyanakkor közel a fővároshoz.

M 1 : 1000 méretarányú átnézeti térkép

Gyepársulás, foltokban alacsony eszterjék tűnnek fel

Sűrűn beerdősült rész

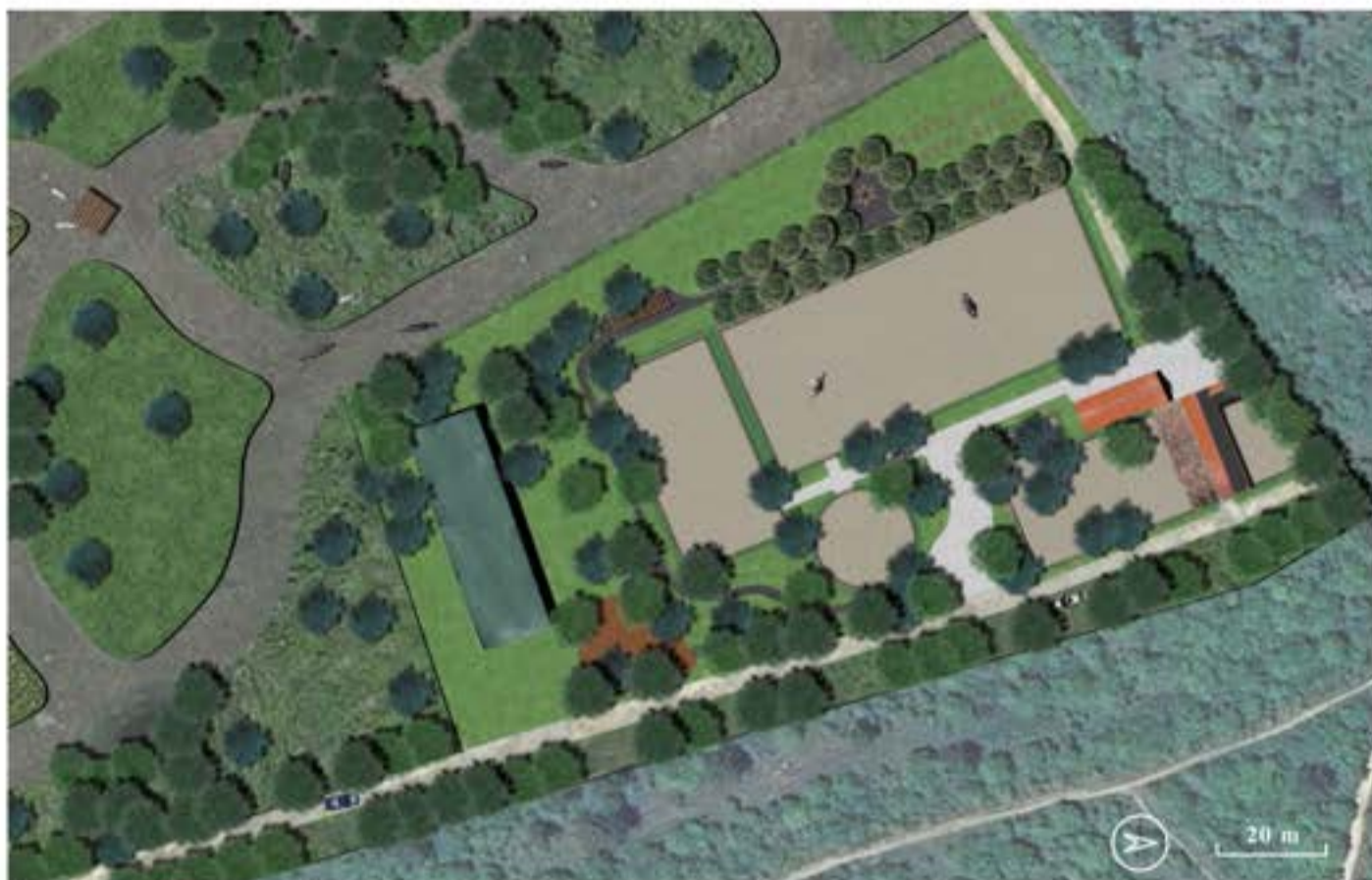
Már megtisztított ligetes legelő

A felső terület határán még mindig nagy számban találni fenyőt

A pilisborosjenői Ringatóvölgy vidékfejlesztési és lovasturisztikai szempontú tájépítészeti vizsgálata és tervezése

M 1 : 750

A jelenleg kaszálóként funkcionáló területre majorságot terveztem. Főre a területre kerül a lovarda és az állattartás, illetve a gyümölcs és zöldségtermesztés.

A majorság küldetése az oktatás, szemléletmód formálás, közösség építés.

A lovarda teret enged a sport és hobbi szintű lovaglásnak, segít kapcsolatot teremteni az állatokkal.

A majorság nemcsak, mint gazdaság működik, hanem a lovarda körüli rész parkként is működik. Így lovasok nem lovagló kísérel is találhatnak maguknak kellemes elfoglaltságot a várakozás idejére

A gyűlés- és zöldségtermesztés teszi lehetővé, hogy a vendéglátó egység önfenntartóan tud működni. Hosszú távon kifejeződő saját termést nevelni és a szolgáltatás színvonalán is dob a háztáji, bio zöldség és gyümölcs.

Előképek a majorsághoz

Forrás: Pinterest

M 1 : 100

A területen kialakított fa kisházak ideálisnak pár napos tartózkodásra. Fából készülnek, anyaguk melegséget áraszt, hívogató megjelenést kölcsönöz nekik. Letisztult, elegáns formavilág jellemzi.

Minden házhoz tartozik egy panorámás terasz. A vendégek a fantasztikus kilátást a terazon elhelyezett napágyakból vagy akár a dérszfürdőből is élvezhetik. A terazon feltgyelt körülmények között lehetőség van tűzgyújtásra. A területen nyílt tüzet rakni tilos erdőtüz veszélye miatt.

Ezzel a szolgáltatásokkal kívánja a Ringatóvölgy megteremteni vendégei számára a vadregényes romantikus tájon a luxus élményét.

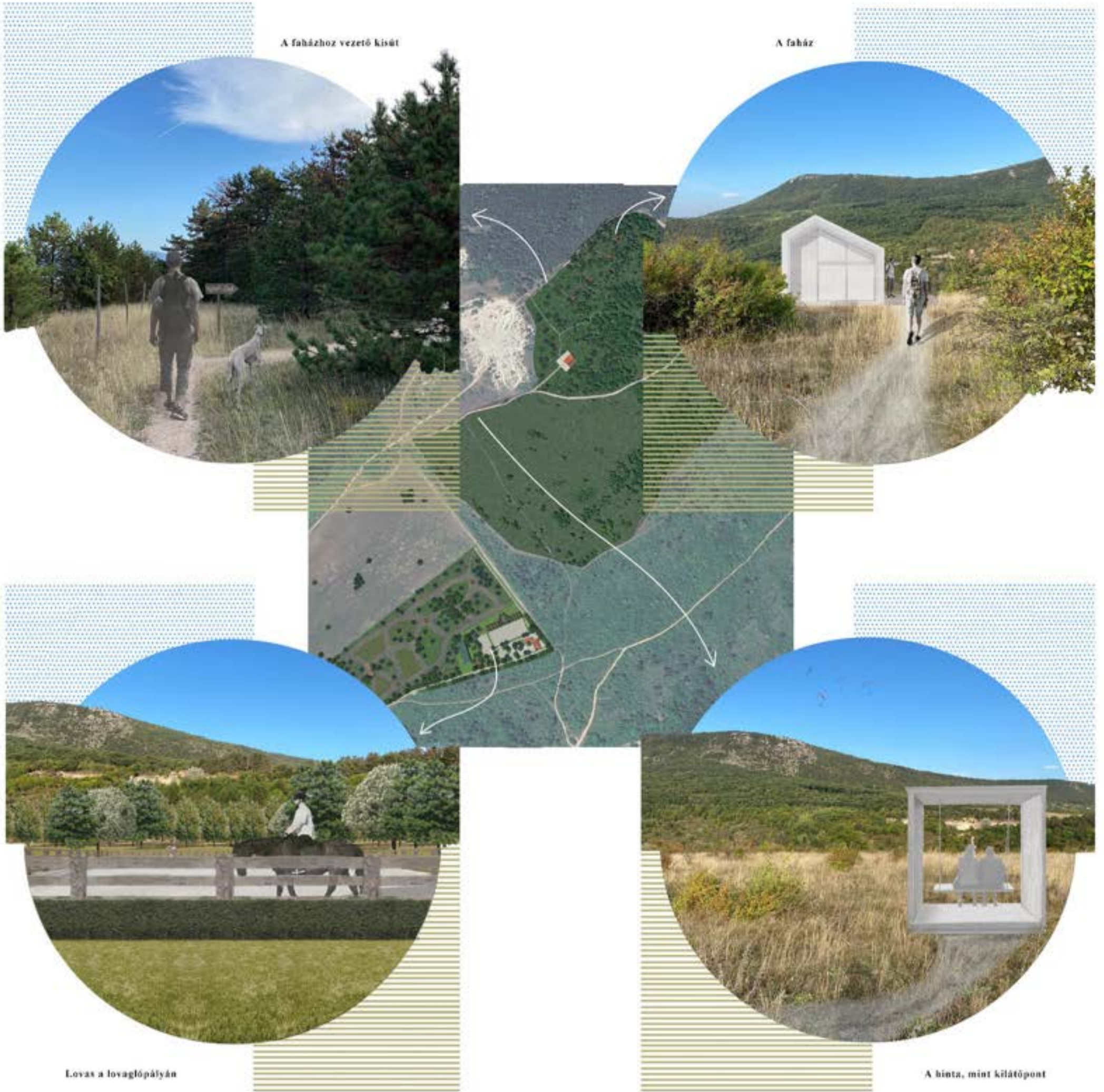

Előképek a szálláshelyhez

Forrás: Pinterest

A pilisborosjenői Ringatóvölgy vidékfejlesztési és lovasturisztikai szempontú tájépítészeti vizsgálata és tervezése

A jelenlegi növényállományt bemutató ábráról leolvasható, hogy a terület a beerdősülés folyamata zajlik. A fászfűrűk kiszorítják természetes élőhelyükről a gyepársulásokat, az erdő lassanként bekebelezi a gyepet. A folyamatot meg kell állítani és mennyiben lehetséges vissza kell fordítani, aminek a kezdő lépése a eszterje és sarjfa irtás.

A kaszálóra funkcióváltása miatt fákat telepítik. A terület biodiverzitása növekszik, több állat számára tud búvó- és táplálkozóhelyet biztosítani.

Jelenlegi növényborítottság

Tervezett fák

Tervezett cserkeirtás

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat diplomadolgozat

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Pintye Zsófia

A Hallgató Neptun kódja: JEDQ80

A dolgozat címe: A pilisborosjenői Ringatóvölgy vidékfejlesztési és lovasturisztikai szempontú tájépítészeti vizsgálata és tervezése

A megjelenés éve: 2023

A konzulens intézetének neve: Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet

A konzulens tanszékének a neve: Kert- és Szabadtértervezési tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2023.10.12.

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

NYILATKOZAT

Pintye Zsófia (hallgató Neptun azonosítója: JEDQ80) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Budapest, 2023. 11. 06.

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.